

Årsredovisning 2016 för KPA Livförsäkring AB (publ)

Organisationsnummer 502010-3502

KPA
PENSION

Tre fördelar med KPA Pension

Vi är det förvalda alternativet

KPA Pension är det förvalda alternativet inom de kommunala pensionsavtalen AKAP-KL, KAP-KL och PA-KFS. Arbetsgivarna och fackförbunden har bestämt att vi ska förvalta tjänstepensionen om den anställda inte gör ett annat val. Och att pengarna investeras i en traditionell pensionsförsäkring med återbetalningsskydd.

Vi har riktigt låga avgifter

Vi har marknadens lägsta avgift på traditionell pensionsförsäkring för anställda i kommuner och landsting. Det betyder att varje kund får mer pengar i pension. Avgifterna spelar en stor roll för hur stor den framtida pensionen blir.

Vi investerar enbart etiskt

Vi förvaltar tryggt och etiskt våra kunders pensionspengar. Det är viktigt med en god pension men inte på bekostnad av andra. Genom goda investeringar kan vi förändra framtiden och verka för en hållbar utveckling. Dessutom har vi fått utmärkelsen Sustainable Brand Index fem år i rad, Skandinavians största undersökning av hållbara varumärken.

Innehåll

Sidan

Det här är KPA Pension	4
Året som gått	6
Förvaltningsberättelse	8
Räkenskaper.....	17
Noter	24
Underskrifter.....	78
Definitioner och begrepp	79

Det här är KPA Pension

Vi är pensionsbolaget för dig som jobbar inom kommuner och landsting.

Majoriteten av våra 1,6 miljoner kunder har en traditionell pensionsförsäkring som ger trygghet i form av en garanterad pension. För våra kunder är det viktigt att deras pensionspengar förvaltas tryggt och etiskt till så låga kostnader som möjligt. Våra kunder är till största delen kvinnor som ägnat sina liv åt att ta hand om och utveckla andra människor i vård, skola och omsorg.

Vår vision

Våra kunder ska känna sig trygga i en hållbar värld.

Vår affärsidé

Vi erbjuder kundanpassade pensionslösningar främst till kommunsektorn. Vi kombinerar trygga pensioner med etiska placeringar.

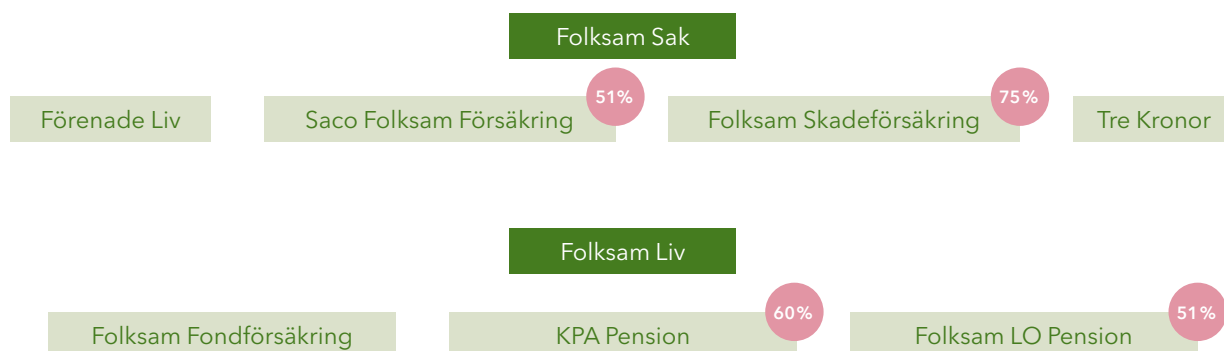
Vårt övergripande mål

Varumärket ska vara det mest kända i målgrupperna kommun- och landstingsanställda samt arbetsgivare inom kommunal sektor.

Ett av våra övergripande mål är att ha nöjda kunder. Vi har därför gjort kundnöjdhetsmätningar under många år. Mätningarna är ett betydelsefullt inslag i vårt ständiga förändrings- och förbättringsarbete.

Kundindex	2016	Mål 2016	2015	2014
Arbetsgivare	85	83	86	86
Individmarknad	54	52	49	51

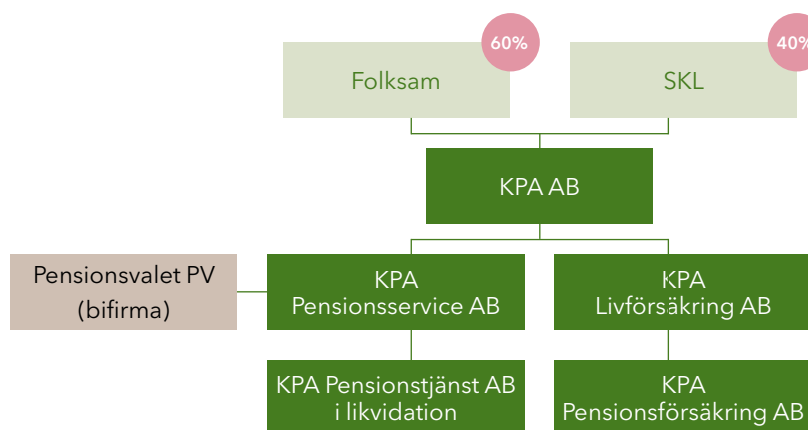
En del av Folksamgruppen

Folksamgruppen omfattar de två moderföretagen Folksam Liv (Folksam ömsesidig livförsäkring) och Folksam Sak (Folksam ömsesidig sakförsäkring) med dotterföretag. Folksam Liv är moderföretag i en koncern som förutom moderföretaget omfattar dels det helägda dotterföretaget Folksam Fondförsäkring (Folksam Fondförsäkringsaktiebolag), dels delägda företag som bolagen inom KPA Pension, som ägs till 60 procent, och Folksam LO Pension (Folksam LO Fondförsäkringsaktiebolag), som ägs till 51 procent. KPA Pension omfattar KPA AB, KPA

Livförsäkring AB, KPA Pensionsförsäkring AB, KPA Pensionsservice AB samt KPA Pensionstjänst AB i likvidation. Folksam Sak är moderföretag i en koncern som förutom moderföretaget omfattar dels helägda dotterföretag som Tre Kronor (Tre Kronor Försäkring AB), Förenade Liv (Förenade Liv Grupp-försäkring AB) samt SalusAnsvar AB, dels delägda bolag som det finska försäkringsbolaget Folksam Skadeförsäkring AB som ägs till 75 procent. SalusAnsvar AB äger i sin tur 51 procent i Saco Folksam Försäkrings AB.

Två ägare och två kundgrupper

Året som gått

Mer än en halv miljard kronor

Efter flera år av god avkastning delar ett 150-tal kommuner och kommunala företag med överskottsfond på uppemot 600 miljoner kronor.

KPA Pension fick Söderberg & Partners utmärkelse Årets livbolag för 2015.

KPA Pension är för femte året i rad det mest hållbara varumärket både i pensions- och i hela finansbranschen, enligt Sustainable Brand Index.

KPA Pension får betyget väl godkänt inom traditionell förvaltning när Max Matthiessen tar tempen på hur svenska pensionsbolag arbetar med ansvarsfulla investeringar.

Totalavkastning

6,6%

Britta Burreau
ny vd i KPA Pension

0,75 % i garantiränta

KPA Pension anpassade från och med den 1 januari 2016 den garanterade räntenivån för premiebestämd traditionell försäkring till rådande ränteläge genom en sänkning från 1,5 procent till 0,75 procent.

Gröna obligationer

KPA Pension investerade under året 2,1 miljarder kronor i gröna obligationer.

Fastighetsköp

KPA Pension förvärvar Kungsbrohuset för 1,5 miljarder kronor.

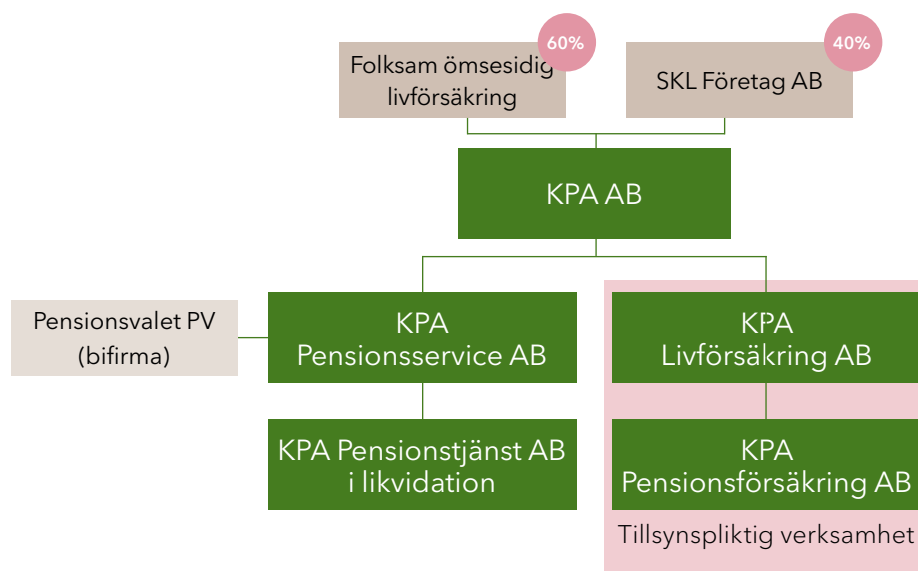
Förvaltningsberättelse

Styrelsen och verkställande direktören för KPA Livförsäkring AB (publ), nedan KPA Livförsäkring AB, org. nr 502010-3502, med säte i Stockholm, avger härmed årsredovisning för räkenskapsåret 2016.

Ägarförhållanden och koncernstruktur

KPA Livförsäkring AB är ett helägt dotterföretag till KPA AB (556527-7182). KPA AB ägs till 60 procent av Folksam ömsesidig livförsäkring (502006-1585), nedan kallat Folksam Liv, och till 40 procent av Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, genom SKL Företag AB (556117-7535). KPA AB äger förutom KPA Livförsäkring AB även KPA Pensionsservice AB (556569-1077)

med bifirman Pensionsvalet PV. KPA Pensionsservice AB äger i sin tur dotterföretaget KPA Pensionstjänst AB i likvidation (556254-6969). KPA Livförsäkring AB äger KPA Pensionsförsäkring AB (publ) (516401-6544), nedan kallat KPA Pensionsförsäkring AB. För information om dotterföretag till KPA Pensionsförsäkring AB hänvisas till not 33.

KPA Livförsäkring AB är, liksom sitt dotterföretag KPA Pensionsförsäkring AB ett icke vinstutdelande försäkringsbolag. Bolagen får inte dela ut vinst och konsolideras inte. Allt överskott återförs till försäkringstagarna.

Samverkan med närstående företag sker inom bland annat distribution, administration och kapitalförvaltning för att nå stordriftsfördelar till nytta för kunderna.

Alla KPA-bolagen har säte i Stockholm. KPA-bolagen benämns nedan KPA Pension.

Verksamhet

Samtliga KPA-bolag bedriver verksamhet under det gemensamma varumärket KPA Pension och erbjuder traditionell pensionsförsäkring, fondförsäkring, livförsäkring, pensionsadministration, valcentral och kapitalförvaltning med etisk inriktning. KPA Pension är via dotterföretaget KPA Livförsäkring AB försäkringsgivare och leverantör av den kommunala tjänstegrupplivförsäkringen (TGL-KL). Tjänstegrupplivförsäkringen är en avtalsförsäkring grundad på det centrala kollektivavtalet mellan den kommunala arbetsmarknadens parter. Bolaget hanterar tjänstegrupplivförsäkringen åt hela kollektivet inom det kommunala området, och har därmed över 1,1 miljoner kunder fördelade på knappt 2 000 arbetsgivare. Årligen hanteras drygt 2 000 TGL-ärenden.

KPA Livförsäkring AB tillhandahåller även en fortsättningsförsäkring (TGL-FO) som komplement till tjänstegrupplivförsäkringen. Kommuner och landsting har dessutom möjlighet att teckna en grupplivförsäkring för förtroendevalda (GL-F) i KPA Livförsäkring AB.

KPA Livförsäkring AB har varit verksamt sedan den 1 januari 1963.

Väsentliga händelser under året

Styrelsen i KPA Livförsäkring AB utsåg Johan Sjöström som tillförordnad vd i bolaget när den tidigare vd:n Mia Liblik lämnade rollen den 31 december 2016. Förutom rollen som tillförordnad vd i KPA Livförsäkring AB kvarstår Johan Sjöström som tillförordnad affärsområdeschef för Individ och Marknad inom KPA Pension.

Under året har KPA Livförsäkring AB investerat 54 miljoner kronor i gröna obligationer. Gröna obligationer är räntebärande värdepapper där upplånade medel

används till miljö- och klimatrelaterade investeringsprojekt. En rad svenska kommuner, landsting och företag har börjat ge ut gröna obligationer för att finansiera miljöförbättrande projekt de senaste åren.

Sedan den 1 januari 2016 verkar bolaget under Solvens II, en anpassning som krävt ett omfattande arbete men som samtidigt inneburit modernisering av bolaget. Solvens II-direktivet är ett europeiskt regelverk för försäkringsbolag som syftar till att skapa en enhetlig europeisk försäkringsmarknad med ökat skydd för försäkringstagare. De nya reglerna ställer krav på att försäkringsbolag ska ha tillräckligt med kapital i förhållande till sina risker för att kunna leva upp till sina åtaganden gentemot försäkringstagarna. Bolagets kapitalkrav enligt Solvens II fastställs enligt standardmodellen. Bolaget uppfyller samtliga solvens- och minimikapitalkrav. Ett antal av de nya tillsynsrapporterna kommer att lämnas in till Finansinspektionen för första gången under 2017.

Ekonomisk översikt

Premienivån är oförändrad jämfört med föregående år, det vill säga 0,14 procent av årslönesumman. Dock har finansieringen genom uttag ur fond för tilldelad återbäring ökat från fjolårets 0,04 procentenheter till 0,07 procentenheter i år, vilket inneburit att kundernas faktiska premieinbetalning minskat med 64 miljoner kronor. Bolagets totala premieinkomst uppgick för 2016 till 266 (252) miljoner kronor.

Kapitalavkastningen i KPA Livförsäkring AB har under året varit mycket god, se mer under avsnittet kapitalförvaltning och -avkastning, vilket möjliggjort att bolaget kunnat göra ännu en avsättning till fond för tilldelad återbäring. Denna gång med 150 (100) miljoner kronor, och därmed uppgick fonden till 1 695 (1 678) miljoner kronor.

Utbetalda försäkringsersättningar, inklusive skaderegleringskostnader, har fortsatt att minska beroende på minskat antal dödsfall bland kunder med efterskydd vilket kan kopplas till minskning av antalet sjuka som har rätt till efterskydd. Totalt utbetalda försäkringsersättningar uppgick för året till 310 (316) miljoner kronor.

Livförsäkringsavsättningar och avsättningen för oreglerade skador minskade tillsammans under året med 30 (80) miljoner kronor. Det beror i huvudsak på minskat antal som har efterskydd samt upplösning av reserv för oreglerade skador.

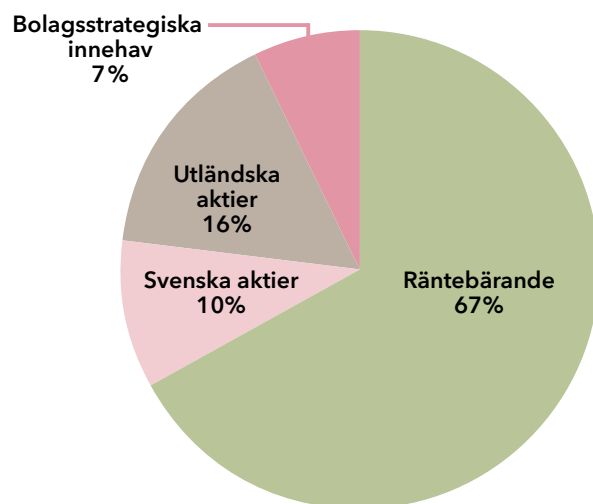
Bolagets verksamhet är stabil med jämna volymer mellan åren. Bolagets driftskostnader uppgick till 20 (18) miljoner kronor. Förändringen i driftskostnader jämfört med föregående år beror främst på anpassningar till nya regulatoriska krav.

Det tekniska resultatet uppgick till 57 (17) miljoner kronor. Resultat före bokslutsdispositioner och skatt uppgick till 57 (17) miljoner kronor. Årets resultat blev 122 (12) miljoner kronor. Ökning mot föregående år avser primärt upplösning av periodiseringsfonden avseende 2010.

Kapitalförvaltning och -avkastning

För att nå en god riskspridning och avkastning fördelas bolagets investeringar på olika tillgångsslag och marknader. Investeringar görs främst i räntebärande värdepapper och aktier. Dessutom finns ett bolagsstrategiskt innehav, dotterföretaget KPA Pensionsförsäkring AB.

Under 2016 har KPA Livförsäkring AB infört begreppet ansvarsfull kapitalförvaltning. Detta innebär att samtliga tillgångar, inte bara noterade innehav, numera förvaltas utifrån ett långsiktigt ansvarsfullt perspektiv. Såväl etiska som miljömässiga hänsyn beaktas, utan att göra avkall på avkastningskrav och lämplig risknivå.

Totalavkastningen för år 2016 på bolagets tillgångar var 4,8 (2,4) procent, motsvarande 246 (122) miljoner kronor. Det som i huvudsak förklarar totalavkastningen är bolagets strategiska tillgångsfördelning, vilken bland annat styrs av försäkringsåtagandenas art och bolagets risktolerans. Mot bakgrund av denna tillgångsfördelning förklaras årets avkastning främst av en mycket god utveckling för aktier i kombination

Trots att svenska räntor redan vid ingången av året var extremt låga, med till och med negativa statsräntor för löptider under 2 år, har räntorna fortsatt att sjunka. Orsaken är främst fortsatta penningpolitiska stimulanser i form av låga och sjunkande styrräntor tillsammans med omfattande stödköp av obligationer från såväl europeiska centralbanken som den svenska Riksbanken. Detta har gett en mycket god avkastning på svenska räntebärande placeringar under året. Detta har också gett stöd åt en fortsatt positiv börsutveckling med mycket god aktieavkastning.

KPA Livförsäkring AB:s förvaltrade kapital uppgick vid utgången av 2016 till totalt 5 185 (5 039) miljoner kronor, varav 67 (69) procent utgjordes av räntebärande värdepapper utgivna av staten och kommuner och bostadsinstitut i Sverige. Totalt uppgick räntebärande placeringar till 3 475 (3 452) miljoner kronor och durationen i den räntebärande portföljen var under året cirka 3,5 (3,5) år. Aktieportföljen, bestående av noterade svenska och utländska aktier, stod för 26 (25) procent av det förvaltrade kapitalet och uppgick till 1 366 (1 243) miljoner kronor. Värdet på dotterföretaget KPA Pensionsförsäkring AB uppgick vid årets slut till 344 miljoner kronor, motsvarande 7 (7) procent av kapitalet.

med mycket låga, men ändå svagt sjunkande, räntor. Även viss kronförsvagning mot dollar har bidragit positivt genom att värdet på utländska aktieinnehav, i svenska kronor, ökat i värde. Avkastningen på aktier blev 12,0 (7,2) procent och för räntebärande tillgångar 2,7 (1,0) procent. Valutaexponeringen har under året ökat från cirka 12 till cirka 14 procent.

Totalavkastningstabell

Mkr	Ingående marknads- värde 2016-01-01	Utgående marknads- värde 2016-12-31	Totalav- kastning 2016 Mkr	Totalav- kastning 2016 %	Totalav- kastning 2015 %	Totalav- kastning 2014 %	Totalav- kastning 2013 %	Totalav- kastning 2012 %
Räntebärande placeringar	3 452	3 475	94	2,7	1,0	6,3	-0,2	3,5
Aktier	1 243	1 366	152	12,0	7,2	22,2	29,1	14,5
Special- placeringar	0	0	0	22,9	11,4	28,8	2,6	-15,2
Bolagsstrate- giska innehav	344	344	-	-	-	-	-	-
Summa	5 039	5 185	246	4,8	2,4	9,6	7,2	6,4

Totalavkastningstabellen är uppställd enligt rekommendation från Svensk Försäkring och företagets riktlinjer för mätning och rapportering av totalavkastning. I not 35 redovisas hur totalavkastningstabellen är kopplad till resultat- och balansräkningen.

Medarbetare

KPA-bolagen ingår i Folksamgruppen som tillämpar tillskanskning vilket innebär att personalen är anställd i flera bolag inom Folksam. För mer information om bolag inom Folksam, se not 33 Upplysningar om närstående. Arbetet med människor och miljöer sker inom ramen för Folksams verksamhet. Folksam har en gemensam HR-funktion som ger stöd i HR-processerna för samtliga bolag inom Folksam. I Folksam med dotterföretag i Sverige arbetar närmare 3 900 medarbetare på olika bolag och orter. Varje anställd är organisatoriskt placerad på ett kostnadsställe och inom KPA Pension finns cirka 110 medarbetare.

Folksam, inklusive KPA, ska vara en attraktiv arbetsplats med kända och konkurrenskraftiga erbjudanden till nuvarande och framtida medarbetare. Rekryteringstakten är fortsatt hög och under 2016 externrekryterades 456 (479) personer i hela Folksamgruppen. KPA Pension externrekryterade 3 personer. Målen om en jämn fördelning mellan kvinnor och män på chefspositioner är högt ställda och här är systematiken i bemanningsprocessen och arbetet med att leva varumärket centralt. Under 2016 genomförde Folksam, inklusive KPA, ett nytt ledarutvecklingsprogram i syfte att öka förändringsförmågan i tvärfunktionella satsningar. I årets medarbetarundersökning i KPA Pension låg totalindex på en fortsatt hög nivå, 81 (80) procent positiva svar i genomsnitt och 82 (82) procent svarar att de gärna eller mycket gärna vill ar-

beta kvar i Folksam. Motsvarande siffror i hela Folksam ligger på 73 (76) procent respektive 82 (86) procent.

Arbetsmiljön, arbetssättet och arbetsplatsen ska främja god hälsa, motivation och produktivitet. Under 2016 har analyser av organisationens sjuktal genomförts och åtgärder för att sänka dessa är planerade för 2017.

Folksam, inklusive KPA, ska ha chefer och ledare som skapar nöjda kunder genom att ge förutsättningar för lärande och rätt prestationer. Inom ramen för KPA Pensions kompetensutvecklingsprojekt har under året e-utbildning och läraaktiviteter för medarbetare tagits fram. Projektet fortsätter arbetet med att utveckla fler läraaktiviteter under nästa år. I november 2016 genomfördes en medarbetardag i syfte att bland annat bidra till den digitala förflyttningen av bolaget.

Löner, ersättningar och övriga villkor

Folksam, inklusive KPA, är genom medlemskapet i Arbetsgivarföreningen KFO bundet av kollektivavtal om löner och allmänna anställningsvillkor. Enligt Folksams lönepolitik ska lönerna vara individuella och differentierade, motivera goda prestationer och önskvärda beteenden samt bidra till ett sunt risktagande som ligger i linje med ägarnas och kundernas förväntningar. Folksam, inklusive KPA, har en restriktiv hållning till rörliga ersättningar eftersom de kan medföra ett överdrivet risktagande, varför huvuddelen av ersättningarna utgörs av fast grundlön. Vad gäller jämställda löner låg skillnaden i medellön

mellan kvinnliga och manliga medarbetare på cirka 10 procent för 2016. Vid en nedbrytning på likvärdiga arbeten ligger löneskillnaderna på 2 procent. För att få jämförbara löner kartlägger och analyserar Folksam eventuella osakliga löneskillnader vid lönerevisionerna varje år, istället för att endast göra en kartläggning vart tredje år som lagstiftningen kräver.

Folksam, inklusive KPA, har ett belöningsprogram för medarbetarna som syftar till att synliggöra och sätta fokus på Folksams affärsstrategier och övergripande mål. Belöningsprogrammet omfattar samtliga medarbetare inom Folksams svenska verksamhet utom verkställande direktör, ledamöter i Folksams ledningsgrupp, verkställande direktör/vice verkställande direktör i dotterföretagen samt chef för internrevision.

Etik och hållbarhet

KPA Pension förvaltar tryggt och etiskt kunders pensionspengar. Sedan 1998 arbetar KPA Pension för en hållbar framtid genom att ta ett aktivt ansvar för människa och miljö. KPA Pensions hållbarhetsarbete tar dels avstamp i visionen om att människor ska känna sig trygga i en hållbar värld och dels i kundernas önskemål om en trygg och hållbar pension. För att leva upp till det arbetar KPA Pension med etiska placeringar, ställer miljökrav på leverantörer och försöker leva som vi lär i den egna verksamheten.

KPA Pensions etiska placeringskriterier utgör grunden för alla placeringar. Det innebär att vi påverkar de företag vi investerar i att ta ett större ansvar för mänskliga rättigheter, antikorruption och miljö. Vi utesluter också verksamheter som inte stödjer KPA Pensions vision. Det betyder att vi inte investerar i företag som tillverkar vapen, tobak, alkohol eller erbjuder kommersiell spelverksamhet.

Hållbarhet handlar inte bara om att förvalta allt kapital enligt etiska placeringskriterier. Det ställer också krav på företaget. KPA Pension är miljöcertifierat enligt ISO 14001 sedan 1998 och arbetar medvetet med att minimera den egna miljöpåverkan, att skapa en bra arbetsmiljö för alla anställda och att stödja olika sociala engagemang i samhället. Det systematiska miljöarbetet har gjort att koldioxidavtrycket är på väg att halveras jämfört med 1998 och sedan 2003 är verksamheten koldioxidneutral.

KPA Pension har några utvalda samarbetspartners inom ramen för hållbarhetsarbetet. Vissa projekt och organisationer stödjer vi med pengar och engagemang. Vad gäller koldioxidkompensation har vi valt att fortsätta vårt mångåriga stöd till plantering av träd i Afrika inom ramen för Vi-skogens projekt.

KPA Pension är också anslutna till några samarbetsorganisationer vilket innebär att vi strävar efter att följa de riktlinjer och värderingar som dessa organisationer har när vi placerar kundernas pengar. Vi är anslutna till Global Compact, Principles for Responsible Investments (PRI), Transparency International Sverige, Carbon Disclosure Project, Diversity Charter samt Sweden Green Building Council.

Under året har vi fortsatt vårt arbete med att minska klimatexponeringen i våra investeringar. Vi mäter och publicerar årligen vårt koldioxidavtryck sedan 2014. I år har vi gått vidare och investerar inom energibranschen bara i bolag som har mindre än 30 procent omsättning i kolförbränning och kolbrytning, för att vi vill att energibolagen ska ställa om mot större andel förnybar energi. KPA Pension har även investerat cirka 2 miljarder kronor i gröna obligationer främst till kommuner som en led i att återinvestera i gröna projekt hos våra arbetsgivarkunder.

Vi är även stolta över att hamnat i toppen i flera undersökningar som Sustainable brands och Max Mathiessen. Sustainable brands är en årlig undersökning i vilken allmänheten rankar de varumärken som upplevs som mest hållbara ur flera dimensioner, bland annat FNs hållbarhetsmål. Max Mathiessens undersökning utgörs av att de är ett oberoende institut där flera hållbarhetsparametrar bedöms av granskare som har en professionell bakgrund att granska finansiella aktörer utifrån ett hållbarhetsperspektiv.

För mer information om vårt hållbarhetsarbete hänvisar vi till vår hållbarhetsredovisning som numera finns tillgänglig i digital form på vår hemsida www.kpa.se.

Tvister

Det förekommer inte några tvister som i väsentligt avseende kan påverka bolagets finansiella ställning.

Information om risker och osäkerhetsfaktorer

Resultatutvecklingen påverkas i hög grad av börs- och valutakursers utveckling liksom av förändringar i det allmänna ränteläget. Dessa påverkas i sin tur av förändringar av makroekonomiska faktorer såsom tillväxt, inflation och arbetslöshet. Riskerna och de beslut som fattas för att hantera dessa påverkar bolagets ekonomiska ställning och förmåga att nå bolagets mål. Genom aktiva, kontrollerade och affärsmässiga beslut med beaktande av risker skapas förutsättningar att erbjuda kunderna trygga försäkringslösningar. Av den anledningen är det viktigt att risker hanteras och kontrolleras på ett strukturerat sätt, både i ett kort och ett långt tidsperspektiv. En beskrivning av bolagets risker och hur de styrs samt hanteras återfinns i not 2.

Bolagsstyrning

God bolagsstyrning handlar om att säkerställa att företag sköts på ett hållbart, ansvarsfullt och så effektivt sätt som möjligt. En övergripande målsättning med bolagets bolagsstyrning, förutom att den ska överensstämma med övergripande vision, mål om nöjda kunder och etiska principer, är att säkerställa en god avkastning för ägarna.

Bolagsstyrningen av KPA Livförsäkring AB följer de regelverk som gäller inom moderföretaget och utgår från svensk lagstiftning, och Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd. Folksam tillämpar också Svensk kod för bolagsstyrning. Utöver de externa styrande regelverken finns interna regelverk, klassificerade som övergripande, som fastställts av stämman, styrelse eller vd. Instruktioner och regelverk som har fastställts i moderföretagets styrelse och som har bäring på KPA Livförsäkring AB tas därefter, efter anpassning till bolagets verksamhet, i KPA Livförsäkring AB:s styrelse. Vissa av regelverken fastställs årligen, oavsett om de förändras eller inte.

Varje kvartal redovisas för styrelsen den ekonomiska ställningen i form av de kvartalsbokslut som upprättas.

Framtida utveckling

Genomgripande regelverksändringar, digitalisering och hållbarhet. Omvärlden förändras i snabb takt, inte minst genom dessa drivkrafter, och med den utvecklas även KPA Livförsäkring AB.

Kommande regelverk

KPA Livförsäkring AB:s verksamhet kommer att präglas mycket av kommande regelverk. Bland annat väntas den internationella organisationen IASB (International Accounting Standards Board) tidigt under 2017 besluta om en helt ny standard för redovisning av försäkringskontrakt (IFRS 17) som förväntas börja gälla den 1 januari 2021. IFRS 17 innebär genomgripande förändringar för hur försäkringsverksamhet både ska värderas och presenteras i redovisningen. I vilken utsträckning som standarden kommer att bli tillämplig på försäkringsföretagen i Folksam är ännu inte helt klart.

Ett annat regelverk som kommer att påverka verksamheten från omkring mitten av 2018 är den nya dataskyddsförordningen, General Data Protection Regulation (GDPR) som ersätter Personuppgiftslagen (PUL). Den nya dataskyddsförordningen innebär en skärpning av hur organisationer inom EU får samla in, ge tillgång till, lagra och hantera personuppgifter.

Under 2019 förväntas ett nytt anpassat regelverk för tjänstepensionsföretag träda i kraft. Regelverket förväntas vara bättre anpassat för verksamhet som bedrivs i syfte att administrera och förvalta förmåner som är kopplade till ett anställningsförhållande, till exempel tjänstepensionsförmåner och avtalsförsäkringar. Inriktningen är att verksamheten som bedrivs inom KPA Livförsäkring AB kan bedrivas inom ramen för detta regelverk, vilket kommer att ställa krav på vissa anpassningar.

Hållbarhet

Det ställs allt större krav på företag att ta sitt ansvar. Fler och fler konsumenter väger in ansvarstagande i köpbesluten parallellt med att allt fler företag använder hållbarhetsaspekten som en konkurrensfördel. För KPA Pensions kunder är det viktigt med en trygg pension, men det får inte ske på bekostnad av andra.

För att lyckas med ett långsiktigt hållbarhetsarbete är det avgörande att både styrelse och medarbetare har ett starkt engagemang att driva dessa frågor. För att möjliggöra det genomförs återkommande utbildningsinsatser inom bolaget i syfte att stärka kunskapen inom hållbarhetsområdet.

Femårsöversikt och nyckeltal

Mkr	2016	2015	2014	2013	2012
Resultat					
Premieinkomst	266	252	245	341	336
Kapitalavkastning netto i försäkringsrörelsen	241	118	452	326	293
Förändring av försäkringstekniska avsättningar	13	50	-189	-204	-92
Försäkringsersättningar, netto	-300	-335	-339	-326	-344
Försäkringsrörelsens tekniska resultat	57	17	84	-52	1
Årets resultat	122	12	90	101	44

Ekonomisk ställning					
Placeringsstillgångar till verkligt värde	5 112	4 923	4 857	4 709	4 474
Försäkringstekniska avsättningar	2 532	2 545	2 594	2 406	2 202
Konsolideringskapital	2 702	2 656	2 613	2 554	2 606
Uppskjuten skatt i konsolideringskapital	127	102	102	75	44
Kollektiv konsolidering	2 575	2 554	2 538	2 479	2 562
Kollektiv konsolidering, i %	202	200	198	203	216
Solvensrelaterade beloppsuppgifter ¹⁾					
Kapitalbas ²⁾		2 554	2 538	2 480	2 562
Erforderlig solvensmarginal ³⁾		376	430	388	386
Kapitalbas för försäkringsgruppen ^{2) 4)}		54 371	51 646	45 078	31 232
Erforderlig solvensmarginal för försäkringsgruppen ^{3) 4)}		3 798	3 568	2 896	2 869
Kapitalbas	2 396				
varav primärkapital	2 396				
varav tilläggskapital	-				
Minimikapitalkrav	232				
Solvenskapitalkrav	748				

1) Från och med januari 2016 ska solvensrelaterade uppgifter enligt Solvens II lämnas i årsredovisningen.

2) Kapitalbas beräknad enligt Solvens I.

3) Erforderlig- och gruppbaserad solvensmarginal för jämförelseåren 2015-2012 beräknas enligt Solvens I. För 2016 tillämpas Solvens II och därmed lämnas uppgift om minimi- och solvenskapitalkrav.

4) Här ingår KPA Livförsäkring AB och KPA Pensionsförsäkring AB

Mkr	2016	2015	2014	2013	2012
Dotterbolaget KPA Pensionsförsäkring AB (publ) *					
Premieinkomst	12 138	11 726	10 172	9 889	7 713
Kapitalavkastning netto i försäkringsrörelsen	9 007	3 993	15 270	8 378	6 214
Försäkringsärsättningar, netto	-3 616	-3 782	-2 793	-2 054	-1 791
Försäkringsrörelsens tekniska resultat	7 281	4 099	6 923	14 082	7 090
Årets resultat	7 175	3 828	6 627	13 897	6 816
Ekonomisk ställning					
Placeringstillgångar till verkligt värde	152 260	136 734	127 691	104 439	89 415
Försäkringstekniska avsättningar	99 252	89 431	82 141	65 610	63 589
Konsolideringskapital					
Aktiekapital	300	300	300	300	300
Övrigt eget kapital	58 130	51 863	49 153	42 645	29 165
Summa Konsolideringskapital	58 430	52 163	49 453	42 945	29 465
Kollektiv konsolidering	2 831	2 768	2 980	1 586	1 563
Kollektiv konsolidering, i %	102	102	102	102	102

*Konsolideras ej med KPA Livförsäkring AB

	2016	2015	2014	2013	2012
Nyckeltal Moderföretaget KPA Livförsäkring AB					
Förvaltningskostnadsprocent	0,6	0,6	0,6	0,3	0,5
Direktavkastning, procent	1,3	1,5	2,0	2,0	2,7
Totalavkastning, procent ¹⁾	4,8	2,4	9,6	7,2	6,4
Solvenskvote ²⁾	3,2	6,8	5,9	6,4	6,6

1) Totalavkastningen är redovisad enligt Svensk Försäkringsrekommendation för rapportering av totalavkastning.

2) Från och med 2016 baseras Solvenskvoten på Solvens II.

	2016	2015	2014	2013	2012
Nyckeltal					
Dotterbolaget					
KPA Pensionsförsäkring AB*					
Förvaltningskostnadsprocent	0,2	0,2	0,2	0,3	0,3
Direktavkastning, procent	1,8	2,2	2,1	2,4	2,7
Totalavkastning, procent	6,6	3,3	13,3	8,2	7,2
Solvenskvot	15,4	15,2	15,8	17,1	12,0

* Konsolideras ej med KPA Livförsäkring AB

Styrelsens förslag till vinstdisposition

Till årsstämman förfogande står enligt balansräkningen

Konsolideringsfond	2 339 037 374
Årets resultat	121 946 415
Totalt, kronor	2 460 983 789

Styrelsen föreslår stämman att 2 460 983 789 kronor balanseras i ny räkning.

Räkenskaper

Finansiella rapporter

Resultaträkning.....	18
Balansräkning	19
Rapport över förändring i eget kapital	21
Kassaflödesanalys.....	22

NOTER

Not 1. Redovisningsprinciper.....	24	Not 22. Disposition av företagets vinst eller förlust	62
Not 2. Upplysningar om risker	31	Not 23. Obeskattade reserver	62
Not 3. Premieinkomst (före avgiven återförsäkring)	50	Not 24. Livförsäkringsavsättning.....	63
Not 4. Kapitalavkastning, intäkter.....	50	Not 25. Avsättning för oreglerade skador	63
Not 5. Orealiserade vinster på placeringstillgångar.....	50	Not 26. Avsättning för tilldelad återbäring.....	64
Not 6. Utbetalda försäkringsersättningar	50	Not 27. Övriga skulder	64
Not 7. Förändringar av livförsäkringsavsättningar för egen räkning	51	Not 28. Avsättning för skatter	64
Not 8. Driftskostnader	51	Not 29. Förväntade återvinningstidpunkter för tillgångar och skulder	65
Not 9. Kapitalavkastning, kostnader	51	Not 30. Ställda säkerheter.....	66
Not 10. Orealiserade förluster på placeringstillgångar.....	52	Not 31. Eventualförpliktelser.....	67
Not 11. Nettoresultat per kategori av finansiella instrument	52	Not 32. Ekonomiska arrangemang som inte redovisas i balansräkningen.....	67
Not 12. Skatter	53	Not 33. Upplysningar om närstående	68
Not 13. Aktier och andelar i koncernföretag.....	54	Not 34. Medeltal anställda samt löner och ersättningar....	71
Not 14. Aktier och andra andelar.....	55	Not 35. Avstämning av totalavkastningstabell.....	76
Not 15. Obligationer och andra räntebärande värdepapper	55	Not 36. Viktiga uppskattningar och bedömningar.....	77
Not 16. Utlåning kreditinstitut.....	56	Not 37. Väsentliga händelser efter balansdagen	77
Not 17. Derivat	56		
Not 18. Upplysningar om kvittning.....	57		
Not 19. Övriga fordringar	57		
Not 20. Finansiella tillgångar och skulder	58		
Not 21. Aktiekapital	61		

Resultaträkning

Teknisk redovisning av livförsäkringsrörelsen

Mkr	Not	2016	2015
Premieinkomst	Not 3	266	252
		266	252
Kapitalavkastning, intäkter	Not 4	189	255
Orealiserade vinster på placeringstillgångar	Not 5	60	-
Försäkringsersättningar			
Utbetalda försäkringsersättningar	Not 6	-310	-316
Förändring i avsättning för oreglerade skador	Not 25	10	42
Förändring i livförsäkringsavsättningar	Not 7	20	38
Återbäring och rabatter	Not 26	-150	-100
Driftskostnader	Not 8	-20	-18
Kapitalavkastning, kostnader	Not 9	-8	-7
Orealiserade förluster på placeringstillgångar	Not 10	-	-129
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat		57	17
Livförsäkringsrörelsens tekniska resultat		57	17
Resultat före bokslutsdispositioner och skatt		57	17
Bokslutsdispositioner	Not 23	101	-5
Resultat före skatt		158	12
Skatt på årets resultat	Not 12	-36	0
Årets resultat		122	12

Rapport över totalresultat

Mkr	2016	2015
Årets resultat	122	12
Övrigt totalresultat	-	-
Totalresultat för perioden	122	12

Balansräkning

Tillgångar

Mkr	Not	2016-12-31	2015-12-31
Placeringstillgångar			
Placeringar i koncern- och intresseföretag			
Aktier och andelar i koncernföretag	Not 13	<u>344</u>	<u>344</u>
		344	344
Andra finansiella placeringstillgångar			
Aktier och andelar	Not 14	1 364	1 241
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	Not 15	3 390	3 326
Utlåning till kreditinstitut	Not 16	11	10
Derivat	Not 17	<u>3</u>	<u>2</u>
		4 768	4 579
Summa placeringstillgångar		5 112	4 923
Fordringar			
Övriga fordringar	Not 19	<u>36</u>	<u>17</u>
		36	17
Andra tillgångar			
Kassa och bank		83	219
Aktuell skattefordran		<u>-</u>	<u>8</u>
		83	227
Förutbetalda kostnader och upplupna intäkter			
Upplupna ränteintäkter		<u>34</u>	<u>43</u>
		34	43
Summa tillgångar		5 265	5 210

Balansräkning

Eget kapital, avsättningar och skulder

Mkr	Not	2016-12-31	2015-12-31
Eget kapital			
Aktiekapital	Not 21	1	1
Konsolideringsfond		2 338	2 326
Årets resultat		<u>122</u>	<u>12</u>
		2 461	2 339
Obeskattade reserver			
Periodiseringsfond	Not 23	<u>114</u>	<u>215</u>
		114	215
Försäkringsteknisk avsättning			
Livförsäkringsavsättning	Not 24	629	649
Avsättning för oreglerade skador	Not 25	208	218
Avsättning för tilldelad återbäring	Not 26	<u>1 695</u>	<u>1 678</u>
		2 532	2 545
Andra avsättningar			
Pensioner och liknande förpliktelser		0	1
Aktuell skatteskuld		3	-
Uppskjuten skatteskuld	Not 28	<u>127</u>	<u>102</u>
		130	103
Skulder			
Derivat	Not 17	1	1
Övriga skulder	Not 27	<u>27</u>	<u>7</u>
		28	8
Summa eget kapital, avsättningar och skulder		5 265	5 210

Upplysning ställda säkerheter, eventalförpliktelser och ekonomiska arrangemang som inte redovisas i balansräkningen, se not 30, not 31 och not 32.

Rapport över förändringar i eget kapital

Mkr	Bundet eget kapital			
	Aktiekapital	Konsoliderings-fond	Årets resultat *	Totalt eget kapital
Ingående balans 2015-01-01	1	2 236	90	2 327
Föregående års vinstdisposition		90	-90	-
Årets resultat, tillika årets totalresultat	<u> </u>	<u> </u>	<u>12</u>	<u>12</u>
Utgående balans 2015-12-31	1	2 326	12	2 339
Ingående balans 2016-01-01	1	2 326	12	2 339
Föregående års vinstdisposition		12	-12	-
Årets resultat, tillika årets totalresultat	<u> </u>	<u> </u>	<u>122</u>	<u>122</u>
Utgående balans 2016-12-31	1	2 338	122	2 461

* Då KPA Livförsäkring AB har vinstutdelningsförbud förs årets resultat till konsolideringsfonden och kan därmed ses som bundet kapital.

KPA Livförsäkring AB är ett icke vinstutdelande försäkringsbolag och en konsolideringsfond har inrättas under eget kapital där årsvinsten skall avsättas. Det primära syftet med konsolideringsfonden är att ligga till grund för förlusttäckning i bolaget samt att i olika grader finansiera framtida försäkringspremier i form av premierabatt och förändringar av försäkringsvillkoren. De samlade medlen i konsolideringsfonden tjänar således både som riskkapital i bolaget och som återbäringskapital till försäkringstagarna.

Kassaflödesanalys

Mkr	2016	2015
Den löpande verksamheten		
Resultat före bokslutsdispositioner¹⁾	57	17
Justering för poster som inte ingår i kassaflödet ²⁾	-138	-41
Betald skatt	0	104
Kassaflöde från den löpande verksamheten före förändring i tillgångar och skulder	-81	80
Förändring av placeringstillgångar ³⁾	-65	-85
Förändring av övriga rörelsefordringar	7	-5
Förändring av övriga rörelseskulder	2	3
Kassaflöde från den löpande verksamheten	-137	-7
Årets kassaflöde	-137	-7
Likvida medel vid årets början	219	221
Kursdifferens i likvida medel	1	5
Likvida medel vid årets slut⁴⁾	83	219
Årets kassaflöde	-137	-7
¹⁾ I resultat före bokslutsdispositioner ingår betalda och erhållna räntor och utdelningar med:		
Under perioden betald ränta	-1	-1
Under perioden erhållen ränta	86	96
Under perioden erhållen utdelning	37	39
Summa betalda och erhållna räntor och utdelningar	122	134
²⁾ Poster som inte ingår i kassaflödet		
Realiserad vinst (-)/förlust (+)	-74	-126
Orealiserad vinst (-)/förlust (+)	-60	129
Valutakursvinst (-)/förlust (+)	-48	-52
Förändring av försäkringstekniska avsättningar	-13	-50
Förändring av upplupet anskaffningsvärde räntebärande värdepapper	57	58
Summa poster som inte ingår i kassaflödet	-138	-41

Kassaflödesanalys forts

³⁾ Förändring av placeringstillgångar	2016	2015
Investeringar i övriga placeringstillgångar	-1 627	-2 428
Försäljningar i övriga placeringstillgångar	<u>1 562</u>	<u>2 343</u>
Summa förändring av placeringstillgångar	-65	-85

⁴⁾ Likvida medel		
Postgiro	0	1
Bank	46	147
Bank, utländsk valuta	<u>37</u>	<u>71</u>
Summa likvida medel	83	219

Jämförelsesiffrorna har justerats.

NOTER

Not 1. Redovisningsprinciper

Allmän information

Årsredovisningen avges per 31 december 2016 och avser räkenskapsåret 2016 för KPA Livförsäkring AB med organisationsnummer 502010-3502 med säte i Stockholm. Företaget ägs till 100 procent av KPA AB med organisationsnummer 556527-7182 med säte i Stockholm. Adressen till huvudkontoret är Östgötagatan 90, 106 85 Stockholm.

Överensstämmelse med normgivning och lag

KPA Livförsäkring AB:s årsredovisning är upprättad enligt Lag om årsredovisning i försäkringsföretag (ÅRFL) samt Finansinspektionens föreskrifter och allmänna råd om årsredovisning i försäkringsföretag FFFS 2015:12 och dess ändringsföreskrift och Rådet för finansiell rapporterings rekommendation RFR 2, Redovisning för juridiska personer. KPA Livförsäkring AB tillämpar så kallad lagbegränsad IFRS i juridisk person och med detta avses internationella redovisningsstandarder som har antagits för tillämpning med de begränsningar som följer av RFR 2 och FFFS 2015:12. Detta innebär att samtliga av EU godkända IFRS och uttalanden tillämpas så långt detta är möjligt inom ramen för svensk lag och med hänsyn till sambandet mellan redovisning och beskattning.

Förutsättningar vid upprättande av försäkringsföretagets finansiella rapporter

KPA Livförsäkring AB:s funktionella valuta är svenska kronor och de finansiella rapporterna presenteras i svenska kronor. Samtliga belopp, om inte annat anges, är avrundade till närmaste miljontal. Till följd av detta kan avrundningsdifferenser förekomma. Tillgångar och skulder är redovisade till anskaffningsvärde, förutom de finansiella tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde. Finansiella tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde består av

derivatinstrument, finansiella tillgångar klassificerade som finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen.

KPA Livförsäkring AB och KPA Pensionsförsäkring AB är livförsäkringsaktiebolag som bedrivs med vinstutdelningsförbud. Koncernredovisning upprättas inte på grund av att moderföretaget, KPA Livförsäkring AB, inte kan disponera någon del av överskottet i KPA Pensionsförsäkring AB.

Bedömningar och uppskattningar i de finansiella rapporterna

Vid upprättande av de finansiella rapporterna i enlighet med IFRS görs bedömningar och uppskattningar samt antaganden som påverkar tillämpningen av redovisningsprinciperna och de redovisade beloppen av tillgångar, skulder, intäkter och kostnader. Uppskattningarna och antagandena är baserade på historiska erfarenheter och ett antal andra faktorer som under rådande förhållanden synes vara rimliga. Verkliga utfall kan avvika från dessa uppskattningar och bedömningar.

Uppskattningar och antaganden ses över regelbundet. De viktigaste antagandena som påverkar redovisade belopp för tillgångar och skulder är relaterade till de försäkringstekniska avsättningarna, se not 24 - 26. Avsättningarna kontrolleras och utvärderas löpande i det ordinarie boksluts- och prognosarbetet. Betydelsen av respektive antagande visas i känslighetsanalys i not 2, Upplýsingar om risker.

De nedan angivna redovisningsprinciperna har tillämpats konsekvent på samtliga perioder som presenteras i de finansiella rapporterna om inte annat framgår nedan eller enligt femårsöversikten i förvaltningsberättelsen.

Årsredovisningen har godkänts för utfärdande av styrelsen den 16 mars 2017. Resultat- och balansräkning blir föremål för fastställelse på stämman den 15 maj 2017.

Ändrade redovisningsprinciper

Ändrade redovisningsprinciper föranledda av nya eller ändrade IFRS, samt andra regelverk

Förändringar ÅRFL samt förändringar enligt FFFS 2015:12

FFFS 2015:12, Föreskrifter och allmänna råd om årsredovisning i försäkringsföretag har ersatt Finansinspektionens föreskrifter om allmänna råd (FFFS 2008:26) om årsredovisning i försäkringsföretag. I de nya föreskrifterna har det införts utökade upplysningskrav på den diskonteringsränta som företaget använder. Bestämmelserna om nyckeltal har anpassats till de krav och begrepp som gäller i och med genomförandet av Solvens II-direktivet och försäkringsgrenarnas indelning har anpassats till den nationella tillsynsrapporteringen. Reglerna om offentliggörande av redovisningsrelaterade uppgifter om ersättning och förmåner till ledningen har överförts till FFFS 2015:12 från Finansinspektionens allmänna råd (FFFS 2011:2) om ersättningspolicy i försäkringsföretag, fondbolag, börser, clearingorganisationer och institut för utgivning av elektroniska pengar. Reglerna trädde i kraft den 1 januari 2016 och tillämpas för första gången på årsbokslut, årsredovisningar och koncernredovisningar för räkenskapsår som inleds efter den 31 december 2015 och i delårsrapporter som upprättas för del av sådant räkenskapsår. Utöver förändrade krav på upplysningar och nyckeltal har inte de nya reglerna inneburit någon väsentlig förändring i de finansiella rapporterna.

Förändringar i ÅRFL har införts som en följd av EU:s nya redovisningsdirektiv. Poster inom linjen har tagits bort och redovisas istället i not. Inom eget kapital tillkommer en ny fond, Fond för utvecklingsutgifter, som ska innehålla internt upparbetade utvecklingsutgifter. Det innebär att för företag som har aktiverat egenupparbetade immateriella tillgångar blir dessa bundna i Fonden för utvecklingsutgifter tills de är helt avskrivna. Förändringarna i ÅRFL har inte fått någon väsentlig effekt på de finansiella rapporterna.

Ändrad IAS 1 Utformning av finansiella rapporter: Upplysningsinitiativ. Här betonas att utgångspunk-

ten för upplysningar ska vara väsentlighet. Exempelvis innebär detta att specifika upplysningar inte behöver lämnas om de är oväsentliga även om det finns ett uttryckligt krav i en standard. Noterna kan inkludera redovisningsprinciper och behöver inte presenteras i en speciell ordning. Rader i resultat och övrigt totalresultat samt balansräkning kan specificeras ytterligare vid behov. Vidare kan rader i balansräkningen som IAS 1 kräver aggregeras om dessa bedöms som inte väsentliga. Ändringen bedöms inte ha inneburit någon väsentlig förändring av de finansiella rapporterna.

Nya IFRS och tolkningar som ännu inte börjat tillämpas

Ett antal nya eller ändrade standarder och tolkningsuttalanden träder ikraft först under kommande räkenskapsår och har inte förtidstillämpats vid upprättandet av dessa finansiella rapporter. Nyheter eller ändringar som blir tillämpliga från och med räkenskapsår 2017 och framåt planeras inte att förtidstillämpas. Nedan beskrivs förväntade effekter på de finansiella rapporterna som tillämpningen av nedanstående nya eller ändrade IFRS förväntas få på de finansiella rapporterna. Utöver dessa bedöms inte de övriga nyheterna påverka KPA Livförsäkring AB:s finansiella rapporter.

IFRS 9 Finansiella instrument kommer att ersätta IAS 39 Finansiella instrument: Redovisning och värdering. Standarden omfattar nya utgångspunkter för klassificering och värdering av finansiella instrument, en framåtblickande nedskrivningsmodell och förenklade förutsättningar för säkringsredovisning. IFRS 9 träder ikraft den 1 januari 2018 och tidigare tillämpning är tillåten. EU godkände standarden under 2016. De kategorier för finansiella tillgångar som finns i IAS 39 ersätts av tre kategorier; där värdering antingen sker till upplupet anskaffningsvärde, verkligt värde via övrigt totalresultat eller verkligt värde via resultatet. Indelningen i de tre kategorierna görs utifrån företagets affärsmodell för de olika innehaven respektive egenskaperna på de kassaflöden som tillgångarna ger upphov till. Fair value option är möjlig att tillämpa för skuldinstrument i de fall detta eliminerar eller väsentligen reducerar en mis-match i redovisningen. För eget kapitalinstrument är utgångspunkten att värdering ska ske till verkligt värde via resultatet med en valmöjlighet att istället redovisa värdeförändringar som inte innehas för handel i övrigt totalresultat.

Vad gäller de delar som berör finansiella skulder överensstämmer merparten med de tidigare reglerna i IAS 39 förutom vad avser finansiella skulder som frivilligt värderas till verkligt värde enligt den så kallad "Fair Value Option". För dessa skulder ska värdeförändringen delas upp på förändringar som är hänförliga till egen kreditvärdighet respektive på förändringar i referensränta.

Den nya nedskrivningsmodellen kommer kräva en redovisning av ett års förväntad förlust redan vid den initiala redovisningen och vid en väsentlig ökning av kreditrisken ska nedskrivningsbeloppet motsvara de kreditförluster som förväntas uppkomma under den återstående löptiden. De nya reglerna kring säkringsredovisning innebär bland annat förenklingar av effektivitetstester samt utökning av vad som är tillåtna säkringsinstrument och säkrade poster.

Tillägg till IFRS 4: IASB har i september 2016 gett ut tillägg till nuvarande IFRS 4 för att hantera effekterna av att IFRS 9 Finansiella instrument och kommande IFRS 17 Försäkringsavtal har olika tillämpningsdatum. Förändringen förväntas godkännas av EU under 2017. Tilläggen innebär att företag som uppfyller kriterierna kan välja att antingen göra en justering i resultaträkningen (overlay approach) eller att senarelägga tillämpningen av IFRS 9 och samordna med tillämpningen av IFRS 17 (temporary exemption). I overlay approach tillämpar företaget IFRS 9 från 2018. För tillgångar som innehas i samband med försäkringskontrakt och som enligt IFRS 9 redovisas till verkligt värde via resultaträkningen men inte gjorde det under IAS 39, kan en justering göras i resultaträkningen till övrigt totalresultat. I temporary exemption kan företag som huvudsakligen bedriver försäkringsverksamhet få ett tillfälligt undantag att senarelägga övergången till IFRS 9 till den 1 januari 2021 för att kunna samordna tillämpningen med den nya redovisningsstandarden för försäkringsavtal, IFRS 17 som förväntas börja gälla från detta datum. I temporary exemption fortsätter företaget att tillämpa IAS 39 tills övergång till IFRS 17 sker, dock senast till 1 januari 2021. KPA Livförsäkring AB planerar att använda möjligheten till samordning med IFRS 17

Försäkringskontrakt och därmed senare tillämpning av IFRS 9.

IFRS 15 Intäkter från avtal med kunder. Standarden ersätter IAS 18 samt övriga standarder avseende intäktsredovisning. IFRS 15 träder ikraft 2018 och EU godkände standarden under tredje kvartalet 2016. Syftet med en ny intäktsstandard är att ha en enda principbaserad standard för samtliga branscher som ska ersätta befintliga standarder och uttalanden om intäkter. Standarden anvisar att intäktsredovisning ska ske enligt en femstegsmodell som i korthet innebär att ett företag ska redovisa intäkter i takt med att prestationsåtaganden i avtal fullgörs. Ett företag ska för varje kontrakt med kund identifiera prestationsåtagande för varje produkt eller tjänst och därefter sätta ett transaktionspris som fördelas till respektive prestationsåtagande. En intäkt ska därefter redovisas när respektive prestationsåtagande fullgörs. Branscher som bedöms påverkas mest är telekom-, programvaru-, fastighets-, flyg-, förvars-, bygg- och anläggningsbranscherna samt företag som ägnar sig åt kontraktstillverkning. Alla företag kommer dock att påverkas av de nya, väsentligt utökade upplysningskraven. Tre alternativa sätt finns för övergången; full retroaktivitet, delvis retroaktivitet (inkluderar lätttnadsregler) och en "ackumulerad effekt-metod" där eget kapital justeras per 1 januari 2018 för kontrakt som är pågående enligt det gamla regelverket (IAS 11/IAS 18). Standarden är inte tillämplig på försäkringsavtal men är tillämplig för de avtal eller delar av avtal som bedöms utgöra en tjänst. KPA Livförsäkring AB har gjort en översiktlig utvärdering av effekterna som bedöms bli små.

IFRS 16 Leases kommer att ersätta IAS 17 Leasingavtal. IFRS 16 ska tillämpas från och med 2019. Förtida tillämpning är tillåten förutsatt att även IFRS 15 tillämpas från samma tidpunkt. För leasetagaren innebär IFRS 16 att begreppen finansiell respektive operationell leasing försvinner och ersätts av en modell där tillgångar och skulder för alla leasingavtal där antingen leasingperioden överstiger 12 månader eller den leasade tillgången inte är av mindre värde, ska redovisas i balansräkningen. För leasegivare bibehålls begreppen finansiell leasing och operationell leasing vilket innebär att redovisningen blir i princip oförändrad. KPA Livförsäkring AB har ännu inte gjort någon utvärdering av standarden då den ännu inte godkänts för tillämpning inom EU.

Tillägg till IAS 7 Kassaflödesanalys: Tillägget avser ytterligare upplysningar avseende förändringar för skulder hänförliga till finansieringsverksamheten. Tillägget ska tillämpas från 2017.

Tillägg till IAS 12 Skatter: IASB har förtydligat hanteringen av uppskjutna skattefordringar relaterade till orealiserade förluster på skuldinstrument som värderas till verkligt värde. Tillägget ska tillämpas från 2017.

Utländsk valuta

Transaktioner i utländsk valuta

Transaktioner i utländsk valuta omräknas till den funktionella valutan till den valutakurs som föreligger på transaktionsdagen. KPA Livförsäkring AB:s funktionella valuta är svenska kronor och vid värdering av tillgångar och skulder i utländsk valuta används balansdagens stängningskurser. Valutakursförändringar redovisas i resultaträkningen netto på raden "Kapitalavkastning, intäkter" respektive "Kapitalavkastning, kostnader".

Icke-monetära tillgångar och skulder som redovisas till historiska anskaffningsvärden omräknas till valutakurs vid transaktionstillfället. Icke-monetära tillgångar och skulder som redovisas till verkliga värden omräknas till den funktionella valutan till den kurs som råder vid tidpunkten för värdering till verkligt värde.

Försäkringsavtal

KPA Livförsäkring AB har genomfört en klassificering av alla avtal utifrån den försäkringsrisk de innehåller och därmed den ekonomiska påverkan som en försäkringshändelse har för bolaget. För att räknas som ett försäkringsavtal ska den ekonomiska påverkan vara betydande. Bolaget har bedömt att den ekonomiska påverkan är betydande om försäkringsrisken är minst fem procent.

Begreppet försäkringsavtal definieras i IFRS 4. Avtal som medför betydande försäkringsrisker för den försäkrade och därmed uppfyller definitionen av försäkringsavtal ska redovisas enligt IFRS 4. Avtal som inte uppfyller definitionen ska redovisas som finansiella kontrakt enligt IAS 39, alternativt som serviceavtal enligt IAS 18. KPA Livförsäkring AB:s bestånd består av grupplivförsäkringar innehållande betydande försäkringsrisk och redovisas därmed enligt IFRS 4.

Premieinkomst

Som premieinkomst redovisas inbetalda belopp under räkenskapsåret enligt försäkringsavtal för direkt försäkring. Premieinkomst redovisas exklusive skatter och andra offentliga avgifter som belastar försäkringspremien.

Försäkringstekniska avsättningar

Försäkringstekniska avsättningar utgörs av livförsäkringsavsättningar, avsättning för oreglerade skador och fond för tilldelad återbäring. Företagets balans- och resultaträkning är helt knutna till försäkringsgrenen Gruppliv- och Tjänstegrupplivförsäkring. KPA Livförsäkring AB:s livförsäkringsavsättningar och avsättning för oreglerade skador är avsedda att täcka de framtida kostnaderna för riskskyddet som de försäkrade åtnjuter enligt 9§ i KPA Livförsäkring AB:s försäkringsvillkor. Riskskyddet utgör det efterskydd som ges vid avgång ur tjänst vid arbetsoförmåga, arbetslöshet, ny anställning utan jämförbar försäkring och ålderspensionering.

Företagets aktuarie beräknar avsättningarna med hjälp av statistiska och aktuariella metoder som anpassats till företagets historiska erfarenheter och observationer i försäkringsbeståndet.

Livförsäkringsavsättningar

Posten avser avsättningar för framtida dödsfall för de försäkrade med efterskydd. Vid beräkning tillämpas betryggande antaganden.

Avsättning för oreglerade skador

Avsättningar görs för försäkringsfall som har rapporterats men inte reglerats samt för inträffade men ännu ej rapporterade försäkringsfall vilka redovisas under posten avsättningar för oreglerade skador. Storleken på avsättningarna beror på företagets erfarenhet. Oreglerade skador inklusive IBNR beräknas med en schablonmetod och fastställs vid ingående av året, utan diskontering. Denna reserv sätts utifrån betryggande antaganden som baseras på statistik från tidigare skadeår.

Fond för tilldelad återbäring

Tilldelad återbäring består av återbäring som tilldelats försäkringstagarna men vid bokslutstillfället ännu ej förfallit till betalning.

Driftskostnader

Samtliga driftskostnader fördelas i resultaträkningen efter funktionerna skadereglering, administration och kostnader för kapitalförvaltning.

Redovisning av kapitalavkastning

Kapitalavkastning, intäkter

Posten Kapitalavkastning, intäkter avser avkastning på placeringstillgångar och omfattar utdelning på aktier och andelar, ränteintäkter, valutakursvinster (netto), återförda nedskrivningar och realisationsvinster (netto).

Kapitalavkastning, kostnader

Under Kapitalavkastning, kostnader redovisas kostnader för placeringstillgångar. Posten omfattar kapitalförvaltningskostnader, räntekostnader, valutakursförluster (netto), nedskrivningar samt realisationsförluster (netto).

Realiserade och orealiserade värdeförändringar

För placeringstillgångar som värderas till anskaffningsvärde utgör realisationsvinsten den positiva skillnaden mellan försäljningspris och bokfört värde. För placeringstillgångar som värderas till verkligt värde är realisationsvinsten den positiva skillnaden mellan försäljningspris och anskaffningsvärde. För räntebärande värdepapper är anskaffningsvärdet det upplupna anskaffningsvärdet och för övriga placeringstillgångar det historiska anskaffningsvärdet. Vid försäljning av placeringstillgångar förs tidigare orealiserade värdeförändringar som justeringspost under posterna Orealiserade vinster på placeringstillgångar respektive Orealiserade förluster på placeringstillgångar.

Orealiserade vinster och förluster redovisas netto per tillgångsslag. Sådana förändringar som förklaras av valutakursförändringar redovisas som valutakursvinst eller valutakursförlust under posten Kapitalavkastning.

Skatt

Inkomstskatt

Inkomstskatter utgörs av aktuell skatt och uppskjuten skatt.

Inkomstskatter redovisas i årets resultat utom då underliggande transaktion redovisas i övrigt totalresultat eller i eget kapital varvid tillhörande skatteeffekt redovisas i övrigt totalresultat eller i eget kapital. Aktuell skatt är skatt som ska betalas eller erhållas avseende aktuellt år, med tillämpning av de skattesatser som är beslutade eller i praktiken beslutade per balansdagen, hit hör även justering av aktuell skatt hänförlig till tidigare perioder.

Uppskjuten skatt beräknas enligt balansräkningsmetoden med utgångspunkt i temporära skillnader mellan redovisade och skattemässiga värden på tillgångar och skulder. Beloppen beräknas baserade på hur de temporära skillnaderna förväntas bli utjämnade och med tillämpning av de skattesatser och skatteregler som är beslutade eller aviserade per balansdagen. Temporära skillnader beaktas inte för skillnader hänförliga till andelar i dotter- och intresseföretag under förutsättning att moderföretaget eller investeraren kan styra tidpunkten för återföring av de temporära skillnaderna och det är sannolikt att en sådan återföring inte sker inom överskådlig framtid.

Uppskjutna skattefordringar avseende underskottsavdrag redovisas endast i den mån det är sannolikt att dessa kommer att kunna utnyttjas.

Finansiella instrument

Finansiella instrument som redovisas i balansräkningen inkluderar på tillgångssidan kundfordringar, aktier och andra egetkapitalinstrument och räntebärande värdepapper, samt derivat. Bland skulder och eget kapital återfinns leverantörsskulder, låneskulder samt derivat. Förvärv och avyttring av finansiella tillgångar redovisas på affärsdagen, som utgör den dag då företaget förbinder sig att förvärva eller avyttra tillgången. En finansiell tillgång tas bort från rapport över finansiell ställning när rättigheterna i avtalet realiserar, förfaller eller bolaget förlorar kontrollen över dem. Detsamma gäller för del av en finansiell tillgång. En finansiell skuld tas bort från rapport över finansiell ställning när förpliktelsen i avtalet fullgörs eller på annat sätt utsläcks. Detsamma gäller för del av en finansiell skuld.

En finansiell tillgång och en finansiell skuld kvittas och redovisas med ett nettobelopp i rapport över finansiell ställning endast när det föreligger en legal rätt att kvitta beloppen samt att det föreligger avsikt att reglera posterna med ett nettobelopp eller att samtidigt realisera tillgången och reglera skulden.

Klassificering och värdering

Finansiella instrument som inte är derivat redovisas initialt till anskaffningsvärde motsvarande instrumentets verkliga värde med tillägg för transaktionskostnader för alla finansiella instrument förutom avseende de som tillhör kategorin finansiell tillgång som redovisas till verkligt värde via resultaträkningen, vilka redovisas till verkligt värde exklusive transaktionskostnader. Ett finansiellt instrument klassificeras vid första redovisningen utifrån i vilket syfte instrumentet förvärvades. Klassificeringen avgör hur det finansiella instrumentet värderas efter första redovisningstillfället såsom beskrivs nedan.

Derivatinstrument redovisas både initialt och löpande till verkligt värde. Värdeökningar respektive värdeminskningar samt i förekommande fall betald och upplupen ränta på derivat redovisas som nettoresultat av finansiella transaktioner.

Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen

Denna kategori består av två undergrupper: finansiella tillgångar som innehas för handel och andra finansiella tillgångar som företaget initialt valt att placera i denna kategori (enligt den så kallade Fair Value Option). Finansiella instrument i denna kategori värderas löpande till verkligt värde med värdeförändringar redovisade i resultaträkningen. I den första undergruppen ingår derivat med positivt verkligt värde. I undergruppen finansiella tillgångar som företaget initialt valt att placera i denna kategori ingår följande placeringstillgångar: aktier och andelar, obligationer och räntebärande värdepapper, placeringstillgångar för vilka livförsäkringstagaren bär risk.

KPA Livförsäkring AB har som princip att hänföra samtliga placeringstillgångar som är finansiella instrument till kategorin Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen därför att företaget löpande utvärderar kapitalförvaltningens verksamhet på basis av verkliga värden.

Beräkning av verkligt värde

För en beskrivning av hur verkligt värde har bestämts hänvisas till not 20.

Lånefordringar och kundfordringar

Lånefordringar och kundfordringar är finansiella tillgångar som inte är derivat, som har fastställda eller fastställbara betalningar och som inte är noterade på en aktiv marknad. Till denna kategori hänförs lån med säkerhet i fast egendom, övriga lån, lån lämnade till koncern- och intresseföretag, övriga fordringar inklusive likvida medel samt upplupna ränteintäkter. Dessa tillgångar värderas till upplupet anskaffningsvärde. Upplupet anskaffningsvärde bestäms utifrån den effektivränta som beräknades vid anskaffningstidpunkten. Kund- och lånefordran redovisas till det belopp som beräknas inflyta, det vill säga efter avdrag för osäkra fordringar.

Finansiella skulder värderade till verkligt värde via resultaträkningen

Denna kategori består av två undergrupper, finansiella skulder som innehas för handel och finansiella skulder som vid första redovisningstillfället identifierats som tillhörig till denna kategori. I den förstnämnda delkategorin ingår derivat med negativt verkligt värde. Förändringar i verkligt värde redovisas i resultaträkningen.

Aktier och andelar i koncernföretag

Innehavet i KPA Pensionsförsäkring AB värderas till anskaffningsvärde efter avdrag för erforderliga nedskrivningar.

Andra finansiella skulder

Upplåning samt övriga finansiella skulder, till exempel leverantörsskulder, ingår i denna kategori. Skulderna värderas till upplupet anskaffningsvärde.

Nedskrivningar av finansiella instrument

Nedskrivningsprövning för finansiella tillgångar i kategorin lånefordringar/kundfordringar
Vid varje rapporttillfälle utvärderar KPA Livförsäkring AB om det finns objektiva belägg som tyder på att en finansiell tillgång eller grupp av tillgångar är i behov av nedskrivning till följd av att en eller flera

händelser (förlusthändelser) inträffat efter det att tillgången redovisats för första gången och att dessa förlusthändelser har en inverkan på de uppskattade framtida kassaflödena från tillgången eller gruppen med tillgångar. Om det finns objektiva bevis som tyder på att ett nedskrivningsbehov kan finnas så betraktas dessa tillgångar som osäkra. Objektiva bevis utgörs av observerbara förhållanden som inträffat och som har en negativ inverkan på möjligheten att återvinna anskaffningsvärdet.

Det redovisade värdet efter nedskrivningar på tillgångar tillhörande kategorin lånefordringar och kundfordringar vilka redovisas till upplupet anskaffningsvärde beräknas som nuvärdet av framtida kassaflöden diskonterade med den effektiva ränta som gällde då tillgången redovisades första gången. Tillgångar med en kort löptid diskonteras inte. En nedskrivning belastar resultaträkningen.

En finansiell tillgång har ett nedskrivningsbehov endast om objektiva belägg visar att en eller flera händelser inträffat som har en inverkan på framtida kassaflöden för den finansiella tillgången om dessa kan uppskattas på ett tillförlitligt sätt.

Objektiva belägg för att en eller flera händelser inträffat som påverkar uppskattade framtida kassaflöden är exempelvis följande:

- betydande finansiella svårigheter hos emittenten eller gäldenären
- att långivaren beviljat låntagaren en eftergift som en följd av dennes finansiella svårigheter och som annars inte hade övervägts
- ett avtalsbrott, såsom uteblivna eller försenade betalningar av räntor eller kapitalbelopp
- att det är sannolikt att låntagaren kommer att gå i konkurs eller genomgå annan finansiell rekonstruktion
- negativ värdeutveckling på pantsatta tillgångar

Återföring av nedskrivningar

En nedskrivning återförs om det både finns bevis på att nedskrivningsbehovet inte längre föreligger och det har skett en förändring i de antaganden som låg till grund för beräkningen av det nedskrivna beloppet.

Nedskrivningar av tillgångar inom kategorin lånefordringar och kundfordringar som redovisas till upplupet anskaffningsvärde återförs om en senare ökning av återvinningsvärdet objektivt kan hänföras till en händelse som inträffat efter det att nedskrivningen gjordes.

Andra avsättningar

En avsättning redovisas i balansräkningen när KPA Livförsäkring AB har en befintlig juridisk eller informell förpliktelse som en följd av en inträffad händelse, och det är troligt att ett utflöde av ekonomiska resurser kommer att krävas för att reglera förpliktelsen samt en tillförlitlig uppskattning av beloppet kan göras. Där effekten av när i tiden betalning sker är väsentlig, beräknas avsättningar genom diskontering av det förväntade framtida kassaflödet till en räntesats före skatt som återspeglar aktuella marknadsbedömningar av pengars tidsvärde och, om det är tillämpligt, de risker som är förknippade med skulden.

Pensioner

Principer för redovisning av pensioner beskrivs i not 34.

Pensionering i egen regi

KPA Livförsäkring AB har utöver de kollektivavtalade pensioner som tryggats i Konsumentkooperationens Pensionsstiftelse utfäst till vissa anställda att ersätta 65 procent av lönen för dem som väljer att gå i pension från 62 års ålder. Förändring i pensionsförpliktelserna redovisas över resultaträkningen.

Eventualförpliktelser

En eventualförpliktelse redovisas när det finns ett möjligt åtagande som härrör från inträffade händelser och vars förekomst bekräftas endast av en eller flera osäkra framtida händelser eller när det finns ett åtagande som inte redovisas som en skuld eller avsättning på grund av det inte är troligt att ett utflöde av resurser kommer att krävas.

Not 2. Upplysningar om risker

Denna not beskriver KPA Livförsäkring AB:s riskhantering och lämnar kvantitativa och kvalitativa upplysningar om försäkringsrisker, finansiella risker och verksamhetsrisker.

Företagets riskhanteringssystem

KPA Livförsäkring AB:s riskhanteringssystem syftar till att skapa struktur och stöd för verksamheten i arbetet med att hantera risker. Riskhanteringssystemet omfattar strategier, processer, rutiner och metoder för hur risker ska identifieras, värderas/mätas, hanteras, övervakas, följas upp och rapporteras samt hur uppgifter och ansvar för detta är fördelat. Riskhanteringssystemet är formaliserat genom styrande regelverk i form av policyer, riktlinjer och instruktioner.

KPA Livförsäkring AB bedrivs enligt ömsesidiga principer vilket innebär att företagets risker ytterst bärs av försäkringstagarkollektivet. Eftersom syftet med risktagandet är att skapa värde för kunderna är risk en central komponent i KPA Livförsäkring AB:s affärsmodeller. Risktagandet i företaget ska ske medvetet och kunna ställas i relation till företagets solvens- och kapitalsituation.

Riskfilosofi

Riskfilosofin anger KPA Livförsäkring AB:s övergripande inställning till risk och risktagande. Företagets riskfilosofi är att risk tas medvetet och att risktagandet styrs som en integrerad del av verksamhetsstyrningen med utgångspunkt från företagets vision och värderingar, och med högt ställda krav på efterlevnad av lagar och regler. Företaget ska ta risker som förväntas addera sådant värde till kundnyttan att det motiverar tillskottet till det totala risktagandet. Risker som inte bedöms addera något värde begränsas i den utsträckning som är ekonomiskt försvarbart. Företaget ska enbart ta risk inom områden där det finns ett stort kunnande och kapacitet att hantera risk.

Risktagandet styrs genom den formaliserade struktur som ges av företagets riskhanteringssystem. För att riskhanteringssystemet ska fungera och skapa nytta i den dagliga verksamheten behöver företaget ha en sund riskkultur. Ledning och chefer bidrar till en

sund riskkultur genom att i ord och handling förmedla till sina medarbetare vad som är företagets attityd till och aptit på risk, samt hur riskhantering bedrivs inom företaget. Alla företagets medarbetare bidrar till en sund riskkultur genom att agera i enlighet med företagets värderingar och hålla sig uppdaterade om aktuella regelverk.

Riskapitramverket

Företagets riskapitramverk är ett stöd för verksamheten vid styrning av företagets riskexponering och beslutas årligen av styrelsen. Ramverket består av komponenterna riskapit, risktolerans, risk- och kapitalmätt, eskaleringsrutiner och möjliga åtgärder. Riskapitramverket utgör en central och viktig komponent i att binda samman företagets processer för mål- och strategiformulering, riskhantering och verksamhetsstyrning. Resultatet av företagets strategiska och affärsplaneringsprocess, samt företagets egna risk- och solvensbedömning, ska stämmas av med gällande riskapitramverk och utgör även underlag för riskapitramverkets utformning.

Risk- och kapitalmåten mäter och ger underlag för att analysera den möjliga effekten av olika risker på KPA Livförsäkring AB. För att möjliggöra analys av företagets väsentliga risker är valet av riskmätt baserat på företagets styrmodell. Riskapititen omfattar styrelsens uttryck för de risker, i art och omfattning, som företaget önskar exponera sig mot i sin strävan efter måluppfyllnad. Risktoleransen uttrycker vilken nivå på dessa risker som styrelsen är villig att ta. Risktoleransen ska begränsa företagets risktagande totalt såväl som nedbrutet på enskilda riskkategorier. Risktoleransen utgör även en utgångspunkt vid härledning av det samlade kapitalbehovet/-målet.

Den kvalitativa riskapititen anger den nivå på risk som är önskvärd för att uppnå företagets långsiktiga mål. Risker som företaget söker är risker som förväntas bidra positivt till KPA Livförsäkring AB:s måluppfyllnad och där osäkerheten avseende möjligheten till måluppfyllnad är acceptabel och hanterbar. Risker som undviks är risker som företaget inte är villigt att exponera sig för då de negativa konsekvenserna inte förväntas överväga de positiva eller osäkerheten

är större än vad företaget är villigt eller kapabelt att hantera.

Risktoleransen anges i form av en gräns med tillhörande eskaleringsrutiner och möjliga åtgärder som, i händelse av att toleransgränsen överträds, kan genomföras i syfte att återföra riskexponeringen inom risktoleransen.

Riskbaserad verksamhetsstyrning

KPA Livförsäkring AB:s riskhanteringssystem baseras på principen om riskbaserad verksamhetsstyrning. Detta innebär att förändringar i företagets riskexponering, som kan uppstå till följd av beslut på olika nivåer, styrs genom att riskerna på ett strukturerat och transparent sätt identifieras, analyseras och hanteras. Detta görs samordnat med övriga analyser som genomförs i verksamheten. Särskilt väsentliga områden som omfattas av riskbaserad verksamhetsstyrning är företagets strategi- och affärsplanering, förvaltning av kapital, produkt- och erbjudandehantering samt hantering av andra väsentliga interna och externa förändringar.

Den samlade effekten som KPA Livförsäkring AB:s övergripande strategier och affärsplaner har på riskexponering och kapitalbehov analyseras och stäms av mot riskaptiten genom en egen risk- och solvensbedömning. Styrelsen ges information om huruvida de långsiktiga mål och strategier samt affärsplaner och aktiviteter som föreslås, är förenliga med företagets riskaptit och kapitalbehov både på kort och lång sikt. Styrelsen beslutar årligen ORSA:n.

Riskhanteringsprocessen

Företagets riskhanteringsprocess är integrerad i verksamhetsprocesserna och utgör en viktig beståndsdel i den övergripande riskhanteringen. Nedan beskrivs riskhanteringsprocessens olika steg.

Identifiera risker

Företaget definierar risk som osäkerhet om framtida händelser och deras effekter på företagets möjligheter att nå sina mål. Risker på både kort och lång sikt identifieras med hjälp av olika metoder för olika kategorier av risk. Exempel på analysmetoder som tillämpas är omvärldsanalyser, verksamhetsanalyser, produkt- och erbjudandeanalyser samt portföljanalyser. Identifierade risker, inklusive deras orsaker och konsekvenser, dokumenteras och kategoriseras.

Syftet med riskidentifieringen är att öka insikten om vilka händelser som kan uppstå och deras konsekvenser. Kunskap om verksamheten och dess risker finns i första linjen där respektive chef är ytterst ansvarig för att risker identifieras och dokumenteras inom sina ansvarsområden inklusive eventuell utlagd verksamhet. I samband med riskidentifiering ska även de konsekvenser som kan uppstå om risken inträffar och de bakomliggande orsakerna till risken identifieras och dokumenteras. Riskfunktionen stödjer första linjens riskidentifiering genom att tillhandahålla metod- och dokumentationsstöd, samt stöd vid formulering och värdering av identifierade risker.

Genomföra riskanalys

Vid riskanalysen analyseras och värderas konsekvens och sannolikhet för de risker som identifieras. Effekten av samverkan mellan olika risker analyseras för KPA Livförsäkring AB, detta för att kunna bedöma företagets sammanlagda riskexponering. För risker som bedöms samverka eller enskilt ha stor påverkan på flera områden inom verksamheten ska scenarioanalyser tillämpas.

Värdering av konsekvenser görs avseende kundpåverkan, påverkan på varumärke och ekonomisk påverkan. Metod och skalor för värdering av konsekvens och sannolikhet för verksamhetsrisk tillhandahålls av risk- och complianceavdelningen.

Hantera risker

I processens nästa steg hanteras riskerna genom att först besluta om riskerna ska accepteras, reduceras/ökas eller elimineras för att därefter besluta om vilka eventuella åtgärder som ska vidtas, samt att slutligen planera och genomföra beslutade åtgärder. Företagets riskaptit är vägledande för beslut om hantering. Risktagandet begränsas av företagets risktolerans. Riskaptit och risktolerans beslutas av styrelsen. I styrande regelverk tydliggörs ansvaret för riskhanteringen i såväl första som andra ansvarslinjen. I första linjen är affärsområdeschefer och chefer för centrala enheter ansvariga för att hantera och dokumentera risker inom sina ansvarsområden. Inom andra ansvarslinjen har riskfunktionen ansvar för att utveckla och förvalta riskhanteringssystemet i enlighet med interna och externa regelverk för riskhantering.

Övervaka och följ upp risker, utvärdera riskhantering

Processens nästa steg innebär att följa upp och övervaka att riskhanterande åtgärder genomförs. Chefer i verksamheten följer upp att de riskhanterande åtgärder som beslutats genomförs och får avsedd effekt. Riskfunktionen övervakar och stödjer första linjens uppföljning samt följer upp och utvärderar utförande och effektivitet av riskhanterande åtgärder.

Analysera och rapportera riskexponering

De risker som identifieras rapporteras kontinuerligt vidare i organisationen till berörda parter, inklusive riskfunktionen. Rapporterings- och eskaleringsrutiner är anpassade efter organisationsstrukturen och vad som är mest lämpligt för respektive riskkategori.

Minst två gånger per år sammanställer och analyserar riskfunktionen information om företagets risker samt övergripande status på riskhanterande åtgärder. Riskfunktionen rapporterar sin bedömning av företagets sammanlagda riskexponering till vd och styrelse. Därutöver rapporterar riskfunktionen omgående till vd och/eller styrelse om det finns allvarliga brister avseende riskhantering eller om händelser inträffat som kan leda till en materiell förändring av företagets riskexponering.

Risk- och kontrollorganisation

Styrelsen i KPA Livförsäkring AB har det yttersta ansvaret för att verksamheten bedrivs med god riskhantering. Ansvaret för riskhantering inom företaget följer i övrigt principen om de tre ansvarslinjerna.

Första ansvarslinjen

Den första ansvarslinjen utgörs av verksamheten där riskerna tas, vilket även innebär ansvar för att riskerna hanteras.

Inom första ansvarslinjen är affärsområdeschefer och chefer för centrala enheter ansvariga för att identifiera, analysera/värdera, hantera och dokumentera risker inom sina ansvarsområden. Detta innefattar även eventuell utlagd verksamhet. I chefsansvaret ingår att säkerställa god intern kontroll genom att se till att de processer och/eller rutiner som används möjliggör ett medvetet risktagande. Detta sker genom effektiva kontroller och övervakning av processer.

Chefer på alla nivåer ansvarar för att den verksamhet de leder bedrivs enligt fastställda principer för riskhantering.

Alla medarbetare i företaget har, inom ramen för sina arbetsuppgifter eget ansvar för att identifiera, hantera risker och rapportera risker. Medarbetarna ska även rapportera incidenter såväl som väsentliga brister, limitöverträdelser och andra avvikelser till närmaste chef och/eller till funktionerna i andra ansvarslinjen i enlighet med vid var tid gällande rutiner. Första ansvarslinjen ska ge andra och tredje ansvarslinjen tillgång till den information dessa behöver för att kunna genomföra kontroller och analyser av företagets riskexponering.

Andra ansvarslinjen

Den andra ansvarslinjen utgörs av aktuarie-, risk- och compliancefunktionerna. Dessa funktioner är underställda vd, och stödjer vd och styrelse i deras arbete med att fullgöra sitt ansvar för aktuarie, risk-, compliance- och internkontrollverksamheten i företaget.

Inom andra ansvarslinjen har riskfunktionen ansvar för att utveckla och förvalta riskhanterings-systemet i enlighet med de krav och principer som anges i företagsstyrningspolicyn och övriga styrande regelverk för riskhantering. Riskfunktionen ska stödja, övervaka och vid behov utmana första linjens identifiering, analys, värdering och hantering av risker. När det gäller risker i försäkringsrörelsen ansvarar aktuariefunktionen för motsvarande aktiviteter. Riskfunktionen och aktuariefunktionen ska även tillhandahålla metod- och dokumentationsstöd och stödja första linjen vid tillämpningen av dessa. Ansvar, uppgifter och rapporteringsrutiner för andra linjens funktioner har fastställts i styrande regelverk.

Tredje ansvarslinjen

Den tredje ansvarslinjen utgörs av internrevisionen som arbetar på styrelsens uppdrag. Internrevisionen granskar och utvärderar riskhanteringssystemet, samt första och andra ansvarslinjens arbete med intern styrning och kontroll inklusive riskhantering. Ansvar och uppgifter för internrevisionen fastställs av styrelsen i styrande regelverk.

Styrelsens ansvar

Styrelsen är ytterst ansvarig för riskhanteringen. Ansvaret innebär bland annat att säkerställa att riskhanteringssystemet är ändamålsenligt och proportionerligt i förhållande till verksamhetens komplexitet och riskexponering. Styrelsen ansvarar även för uppföljning av att företagets riskhanteringssystem fungerar i enlighet med styrelsens avsikter. Styrelsen beslutar om företagets riskaptit och risktolerans och säkerställer att riskaptiten och principerna för riskhantering ligger i linje med företagets långsiktiga mål, strategier och affärsplaner. Styrelsen ska även säkerställa att den får tillgång till information om och har förståelse för de materiella risker som företaget är eller kan bli exponerat för. Styrelsen ska proaktivt begära information om materiella risker samt utmana den information som kommer från första och andra ansvarslinjen. Slutligen ska styrelsen säkerställa att information från riskhanteringssystemet beaktats vid styrelsebeslut. Hur detta sker ska dokumenteras.

Verkställande direktörens ansvar

Vd ska leda företaget i enlighet med de regelverk styrelsen fastställt. Vd ska därutöver fastställa de styrande regelverk som behövs för att tydliggöra ansvar och genomförande av riskhantering. För att säkerställa ett aktivt informationsutbyte mellan ansvarslinjerna och öka kvaliteten i beslutsunderlag och rapportering till vd och styrelse har vd inrättat kommittéer där risk- och kapitalfrågor bereds och diskuteras. Första och andra ansvarslinjen är representerade i dessa kommittéer.

Väsentliga risker i KPA Livförsäkring AB

KPA Livförsäkring AB definierar risk som osäkerhet om framtida händelser och deras effekter på företagets möjligheter att nå sina mål. Den verksamhet som KPA Livförsäkring AB bedriver innebär risker som kan leda till förluster i försäkringsprodukter eller tillgångar. Händelser kopplade till försäkringsavtalen eller finansiella händelser vilka kan påverka företagets möjligheter att nå sina mål kallas försäkringsrisker respektive finansiella risker. Risker kan även uppstå som följd av såväl politiska förändringar, innovationer, förändrad rättslig praxis som icke ändamålsenliga interna processer, rutiner och system och brott mot

externa eller interna regler. Dessa risker ryms inom kategorin verksamhetsrisker.

I kommande avsnitt beskrivs KPA Livförsäkring AB:s försäkringsrisker, finansiella risker samt verksamhetsrisker.

Hantering av försäkringsrisker

KPA Livförsäkring AB ska vara ett ansvarstagande och pålitligt företag med god kontroll av försäkringsriskerna. Hantering och värdering av risker i försäkringsverksamheten är grundläggande för alla försäkringsföretag. En korrekt prissättning tryggar KPA Livförsäkring AB:s långsiktiga lönsamhet och reservsättningarna måste vara tillräckliga. Verktyg för riskhantering kan skilja sig åt mellan olika typer av risker.

KPA Livförsäkring AB erbjuder försäkringar som utbetalas vid dödsfall, vilka exponerar bolaget för ett antal olika försäkringsrisker. Risker förekommer i samband med tecknande av försäkring och i samband med beräkning av försäkringstekniska avsättningar. Konsekvenser av dessa risker beaktas när försäkringsvillkor utformas, premier och åtaganden fastställs och när försäkringstekniska avsättningar beräknas. Ett stort försäkringstagarkollektiv bidrar till en utjämning av de olika riskerna.

Den övergripande styrningen av försäkringsriskerna fastställs i Försäkringspolicyn, inklusive de försäkringstekniska riktlinjerna, och Försäkringsriktlinjen, inklusive det försäkringstekniska beräkningsunderlaget. De försäkringstekniska riktlinjerna innehåller bland annat principer för hur premier bestäms och hur försäkringstekniska avsättningar beräknas. Riktlinjerna är också styrande för uppföljningen av gjorda antaganden. Riktlinjerna beslutas av styrelsen. I det försäkringstekniska beräkningsunderlaget, som beslutas av vd, eller av vd utsedd verksamhetsansvarig, anges vilka antaganden och beräkningsmetoder som ska gälla för att riktlinjerna ska uppfyllas. Aktuarielfunktionen föreslår förändringar av försäkringstekniska riktlinjer medan chefsaktuarien föreslår förändringar av försäkringstekniskt beräkningsunderlag.

Dödlighetsrisk

Med dödlighetsrisk avses risken för att KPA Livförsäkring AB:s möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av en ökad dödlighet bland de försäkrade. Dödlighetsrisken vid tecknandet är risken att dödligheten underskattas i de antaganden som används för premieberäkning. Konsekvensen av felaktiga premieantaganden blir att premien inte täcker försäkringens utbetalningar. En underskattad dödlighet medför också att de beräknade avsättningarna blir otillräckliga. Med felaktiga reservsättningsantaganden räcker inte reserverade skadekostnader till för utbetalning av de skador – rapporterade eller ej rapporterade – som inte slutreglerats.

Riskerna hanteras genom att dödligheten i bestånden följs upp, och genom att dödlighetsantaganden uppdateras. I samband med skadereglering av dödsfall sker en bedömning av om den försäkrade uppfyller kraven i villkoren för att omfattas av försäkringen.

Sjuklighetsrisk

Med sjuklighetsrisk avses risken för att KPA Livförsäkring AB:s möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar av de försäkrades insjuknande eller tillfrisknande. Försäkringsvillkoren anger bland annat att under vissa förutsättningar så omfattas försäkrade av ett efterskydd vid insjuknande. Vid tecknandet av försäkring är risken att sjukligheten underskattas när premien ska fastställas. En underskattad sjuklighet kan också medföra att avsättningarna är otillräckliga.

Riskerna hanteras genom att sjukligheten i beståndet följs upp.

Driftskostnadsrisk

Med driftkostnadsrisk avses risken för att KPA Livförsäkring AB:s möjlighet att nå sina mål påverkas av risken för att de driftskostnader som försäkringen medför underskattas. Driftskostnadsrisken vid tecknandet är risken att driftskostnaderna underskattas i de antaganden som används för premieberäkning. Konsekvensen av felaktiga premieantaganden blir att premien inte täcker försäkringens driftskostnader. Underskattade driftskostnader kan medföra att otillräckliga avsättningar beräknas. Med felaktiga reservsättningsantaganden räcker inte reserverade driftskostnader till för hantering av de skador – rapporterade eller ej rapporterade – som inte

slutreglerats. Riskerna hanteras genom att driftskostnaderna i bolaget följs upp.

Katastrof- och koncentrationsrisk

Med katastrofrisk avses risken för att KPA Livförsäkring AB:s möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av en större enskild händelse som drabbar en stor andel av beståndet av försäkrade. Koncentrationsrisk avser istället risken för att KPA Livförsäkring AB:s möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av otillräcklig diversifiering av försäkringsrisker. Koncentrationsrisker kan medföra att enskilda händelser kan få betydande konsekvenser.

För kollektivavtalad försäkring har företaget ingen möjlighet att styra över riskspridningen men då försäkringen omfattar över en miljon försäkrade bland Sveriges kommuner och landsting ger detta en riskutjämning i form av en större förutsägbarhet om den totala ersättningens omfattning.

KPA Livförsäkring AB har ett återförsäkringsprogram som omfattar katastrofåterförsäkring för olyckshändelser med mer än ett dödsfall. Katastrof- och koncentrationsrisker utvärderas löpande och återförsäkringsprogrammet justeras vid behov.

Utöver ovan nämnda försäkringsrisker så kan förändringar i lagar och externa regelverk också få betydelse för KPA Livförsäkring AB:s möjlighet att nå sina mål. Även risken för inflation kan påverka, då utbetalda försäkringsersättningar är värdesäkrade. Dessa risker hanteras bland annat genom omvärldsbevakning och justerad prissättning.

Mätning av försäkringsrisk

Mätning av försäkringsrisker sker genom uppföljning. Bland annat sker uppföljning av det så kallade riskresultatet. Uppföljning sker också av använda antaganden och av hur känsliga avsättningarna är för en förändring av dessa.

De försäkringstekniska avsättningarnas känslighet visas under rubriken "Känslighetsanalyser och stresstester för försäkringsrisk". Koncentration av risk för förhöjd dödlighet analyseras under rubriken "Koncentrationer av försäkringsrisk". Avsnittet "Faktiska skadeanspråk jämfört med tidigare uppskattningar" belyser över/underskott som uppstått de senaste två skadeåren på grund av skillnaden mellan faktiska skadeanspråk och beräknade.

Exponering mot försäkringsrisk

I hur hög grad KPA Livförsäkring AB är exponerat för olika typer av försäkringsrisk illustreras delvis genom de stresser som visas under rubriken "Känslighetsanalyser och stresstester för försäkringsrisk". Störst påverkan på de försäkringstekniska avsättningarna, och därmed på eget kapital, har en ökad dödlighet samt ökade driftkostnader. Hur exponerade KPA Livförsäkring AB är mot dödlighetsrisk kan även utläsas nedan i tabellen under rubriken "Koncentrationer av försäkringsrisk". Hela beståndet är exponerat mot driftkostnadsrisk.

KPA Livförsäkring AB är även exponerat mot sjuklighetsrisk genom det efterskydd som finns i produkten tjänstegruppliv. En förändring av sjukligheten, genom att sannolikheten att sjukfall upphör minskar eller att invaliditetsgraden ökar, avspeglar sig dock inte i de försäkringstekniska avsättningarna. Vid värderingen antas att sjukligheten kvarstår till och med pensionsåldern, vilket är den längsta period som man kan erhålla efterskydd, samt att nivån på sjuklighetsgraden inte förändras.

Känslighetsanalyser och stresstester för försäkringsrisk

I tabellen visas hur de försäkringstekniska avsättningarna skulle förändras om antaganden om dödligheten eller inflationen förändrades. I tabellen visas även de försäkringstekniska avsättningarnas känslighet för en minskning av räntan. Tabellen visar känsligheten i KPA Livförsäkring AB:s totala avsättningar. De försäkringstekniska avsättningarnas känslighet för ökning av räntan framgår av avsnittet om finansiella risker.

Dödlighet – Dödssannolikheten antas öka med 15 procent. En ökad dödssannolikhet innebär ökade avsättningar för efterskyddet.

Kostnadsinflation – Reservavsättningens förändring visas när inflationen ökar med 1 procentenhet.

Räntekänslighet – Diskonteringsräntan stressas genom att underliggande marknadsräntor sjunker med 1 procent vilket medför ökade avsättningar.

Analyserna är gjorda utan hänsyn till eventuella korrelationer mellan antaganden.

Försäkringstekniska avsättningar	Förändring i antagande %	Försäkringstekniska avsättningar	Resultat före skatt	Effekt på eget kapital
2016				
Dödlighet	15%	85	-85	-67
Räntekänslighet	-1%	16	-16	-13
Kostnadsinflation	1%	1	1	-1
2015				
Dödlighet	15%	89	-89	-69
Räntekänslighet	-1%	15	15	-15
Kostnadsinflation	1%	1	-1	-1

Koncentrationer av försäkringsrisk

Koncentration av försäkringsrisk uppstår om riskexponeringen är koncentrerad till ett fåtal försäkrade eller viss geografisk plats.

För kollektivavtalad försäkring har företaget ingen möjlighet att styra över riskspridningen men inom ett och samma kollektiv är riskerna spridda på ett stort antal olika försäkringar. Detta illustreras i nedanstående tabell som visar antal försäkringsavtal fördelat på olika åldersintervall.

Antal avtal	
2016	
0-30 år	196 808
30-40 år	232 020
40-50 år	290 817
50-60 år	321 282
60 år och äldre	<u>238 296</u>
Totalt	1 279 223

Antal avtal	
2015	
0-30 år	167 734
30-40 år	221 710
40-50 år	287 806
50-60 år	334 690
60 år och äldre	<u>267 518</u>
Totalt	1 279 458

Faktiska skadeanspråk jämfört med tidigare uppskattningar

Tabellerna nedan visar ackumulerade över/underskott 2016-12-31 i förhållande till uppskattad slutlig skadekostnad i slutet av varje skadeår för de senaste två åren.

Frigjort dödsfallskapital	2016	2015
Beräknad	78	90
Utfall	<u>60</u>	<u>65</u>
Dödsfall resultat	18	25

Rapportering av försäkringsrisk

Som ett led i KPA Livförsäkring AB:s interna uppföljning och riskhantering informeras styrelsen löpande om utvecklingen av försäkringsriskerna. I Riskrapporten, riskfunktionens rapport om risker till vd och styrelse, ges en samlad bild av riskläget. Rapporten innehåller information om såväl finansiella-, försäkrings- och verksamhetsrisker. Riskrapporten innehåller såväl kvantitativ som kvalitativ uppföljning av risker.

I aktuariefunktionsrapporten rapporterar Aktuariefunktionen till styrelsen om förändrade metoder och modeller för hantering av försäkringsrisk i samband med tecknande av försäkring och beräkning av försäkringstekniska avsättningar, liksom förändringar av parametrar.

Finansiella risker

Finansiell risk definieras som risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av finansiella händelser. Exempel på händelser kan vara marknadshändelser såsom aktiekursfall eller förändring av marknadsräntor men även andra finansiella händelser som förändrad kreditvärdighet eller fallissemang hos motparter.

Målet för förvaltningen av tillgångarna är att uppnå högsta möjliga reala avkastning och att på bästa sätt bidra till en stabil och konkurrenskraftig premie under gällande risk- och placeringsrestriktioner. Valet av tillgångsportfölj görs med utgångspunkten att företaget ska tåla att utvecklingen på finansmarknaderna blir mycket svag. Ytterligare begränsningar vid valet av sammansättningen av tillgångsportföljer är att regulatoriska krav, så som solvens, ska uppfyllas med marginal beslutat av styrelsen.

Styrelsen har det yttersta ansvaret för förvaltningen av företagets tillgångar och anger ramar och limiter för exponeringar samt riktlinjer för verksamheten. Vd ansvarar för att förvaltningen av företagets tillgångar sker inom de ramar och anvisningar som styrelsen givit samt för översynen av placeringsriktlinjerna.

Vid valet av placeringsinriktning beaktas tillgångarnas och skuldernas egenskaper såsom förväntad avkastning, risk och korrelation samt prognoser för försäkringsrörelsens utveckling. Därutöver gör företaget en miljö- och etikanalys av de företag där placeringar görs. Den placeringsinriktning som fastställs ger ramar för tillgångsförvaltningen. Inom dessa ramar och limiter ansvarar avdelningen för kapitalförvaltning för den löpande förvaltningen och för spridningen mellan olika tillgångsslag såsom aktier, obligationer, valutor, fastigheter samt alternativa placeringar (såsom hedgefonder eller placeringar i syfte att uppnå en exponering mot råvaror och infrastruktur).

Placeringar sköts både internt och genom externt utlagda förvaltningsuppdrag. Löpande aktie- och

ränteförvaltning samt värdepappersadministration har lagts ut till Swedbank Robur. Placeringar vars huvudsyfte är att matcha placeringsrisker i åtagandena eller justera portföljens risknivå hanteras internt inom avdelningen för kapitalförvaltning. Även specialplaceringar sköts internt inom företaget.

Hantering av finansiella risker

Företagets kapitalförvaltning ansvarar för att styra, följa upp och utvärdera hur de utlagda förvaltningsuppdragen sköts. Swedbank Robur ansvarar för daglig kontroll av efterlevnaden av gällande placeringsriktlinjer samt att resultatet av utförd kontroll rapporteras till Riskfunktionen och företagets kapitalförvaltning. Riskfunktionen genomför självständig uppföljning av exponeringar på daglig basis av de limiter som fastställts av styrelsen i placeringsriktlinjerna. Rapportering sker regelbundet till vd och styrelse avseende utvecklingen av de finansiella riskerna och omgående av eventuella överträdelser av limiterna.

I placeringsriktlinjerna anges principerna för vilka instrument, emittenter och motparter som är tillåtna att använda i förvaltningen av placeringstillgångarna. Den totala tillgångsportföljen i KPA Livförsäkring AB är sammansatt av fem delportföljer: aktier, räntor, specialplaceringar och bolagsstrategiska innehav.

I huvudsak används derivat för att skräddarsy portföljens risknivå. Ett annat syfte är att matcha marknadsrisker i åtagandena, exempelvis med ränteswappar för att reducera balansräkningens räntekänslighet.

Bolagsstrategiska innehav är innehav som anses vara av särskilt strategiskt värde för företaget. Endast styrelsen får fatta beslut om placeringar av detta slag. Exempel på sådant innehav är aktier i koncernföretag. Inom avdelningen för kapitalförvaltning finns Riskstyrningskommittén som sammanträder veckovis. Vid dessa möten diskuteras riskexponeringen i förvaltningsportföljerna och beslut fattas och protokollförs. Under året har handel skett med aktier, räntebärande värdepapper, valutor och derivat på dessa (aktieindexterminer, ränteterminer och valutaterminer).

Marknadsrisker

KPA Livförsäkring AB definierar marknadsrisk som risken att företagets möjlighet att nå sina mål påver-

kas till följd av förändringar i marknadspriser. Marknadsrisken är en betydande risk för KPA Livförsäkring AB och delas i sin tur in i ränterisk, aktiekursrisk, spreadrisk, samt valutarisk. Dessa risker värderas och utvärderas nedan i känslighetsanalyser där hänsyn tas till effekten av eventuella derivatpositioner.

Mätning av aktiekursrisk

KPA Livförsäkring AB definierar aktiekursrisk som risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar i aktiekurser.

Aktiekursrisken mäts med hjälp av känslighetsanalyser som mäter effekten på resultat före skatt och eget kapital av en nedgång med tio procent i marknadsvärdet på samtliga innehav, vilket illustreras i tabellen nedan. För aktiederivat mäts risken som värdeförändringen på derivatpositionen då den

Känslighetsanalys - aktiekursrisk

	2016	
	Marknadsvärde	Känslighet
Aktier	1 364	-136
Aktierelaterade derivatinstrument	0	<u>-5</u>
Nettopåverkan resultat före skatt		-141
Nettopåverkan eget kapital		-110

underliggande tillgången minskar i värde i samma utsträckning som övriga aktieinnehav.

Företagets exponering av onoterade aktier framgår av not 14.

Mätning av ränterisk

KPA Livförsäkring AB definierar ränterisk som risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar i marknadsräntor. Värderingen av företagets åtaganden är av stor betydelse för det finansiella resultatet och företagets stabilitet. Ränterisken, det vill säga risken för förändringar i marknadsräntor, påverkar företagets riskutrymme.

För KPA Livförsäkring AB är det ofördelaktigt med stigande marknadsräntor eftersom värdet av de räntebärande tillgångarna då minskar mer än vad avsättningsbehovet gör. Denna räntekänslighet justeras löpande till önskad nivå genom justering av utlagda räntemandat och genom handel med räntederivat.

Ränterisken mäts genom ett ränteskifte med +/- 1 procentenhet vid beräkningen av tillgångsvärdenas känslighet. I KPA Livförsäkring AB mäts ränterisken för åtaganden genom en parallellförskjutning av diskonteringsräntan med +/- 1 procentenhet.

Känslighetsanalys - ränterisk

	2016	
	Marknadsvärde	Känslighet
Ökning av marknadsränta		
Värdeförändring räntebärande tillgångar	3 426	-111
Minskning av redovisat värde på försäkringstekniska avsättningar	2 532	<u>32</u>
Nettopåverkan årets resultat		-79
Nettopåverkan eget kapital		-62
	2016	
	Marknadsvärde	Känslighet
Minskning av marknadsränta		
Värdeförändring räntebärande tillgångar	3 426	118
Ökning av redovisat värde på försäkringstekniska avsättningar	2 532	<u>-16</u>
Nettopåverkan årets resultat		102
Nettopåverkan eget kapital		80

Följande tabell illustrerar hur företaget är exponerat för ränterisk utifrån räntebärande tillgångar och skulders räntebindningstid.

Räntebindningstider för tillgångar och skulder

2016				
Ränteexponering	0-5 år	5-15 år	15 år -	Total
Tillgångar				
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	2 883	516	26	3 425
Andra räntebärande finansiella instrument	<u>83</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>83</u>
Summa tillgångar före ekonomisk säkring med derivat	2 966	516	26	3 508
Skulder och avsättningar				
Försäkringstekniska avsättningar	<u>889</u>	<u>1 176</u>	<u>435</u>	<u>2 500</u>
Summa skulder före ekonomisk säkring med derivat	889	1 176	435	2 500
Netto, tillgångar och skulder före ekonomisk säkring med derivat	2 077	-660	-409	1 008
Nominellt värde räntederivat	<u>99</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>99</u>
Nettoexponering efter ekonomisk säkring med derivat	2176	-660	-409	1107

Räntebindningstider för tillgångar och skulder

2015				
Ränteexponering	0-5 år	5-15 år	15 år -	Total
Tillgångar				
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	2 825	518	25	3 368
Andra räntebärande finansiella instrument	<u>220</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>220</u>
Summa tillgångar före ekonomisk säkring med derivat	3 045	518	25	3 588
Skulder och avsättningar				
Försäkringstekniska avsättningar	<u>1 008</u>	<u>1 129</u>	<u>408</u>	<u>2 545</u>
Summa skulder före ekonomisk säkring med derivat	1 008	1 129	408	2 545
Netto, tillgångar och skulder före ekonomisk säkring med derivat	2 037	-611	-383	1 043
Nominellt värde räntederivat	<u>-135</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-135</u>
Nettoexponering efter ekonomisk säkring med derivat	1 902	-611	-383	908

Ränterisk kassaflödesrisk

I tabellen nedan framgår hur en ökning eller sänkning av marknadsräntan på 0,5 % påverkar ränteintäkter respektive räntekostnader för tillgångar och skulder med räntebindningstid på upp till ett år.

Mkr	2016	2015
Ökning av marknadsräntan		
Ränteintäkter för obligationer och andra räntebärande värdepapper	1	-
Ränteintäkter för övriga räntebärande tillgångar	0	1
Minskning av marknadsräntan		
Ränteintäkter för obligationer och andra räntebärande värdepapper	-1	-
Ränteintäkter för övriga räntebärande tillgångar	0	-1

Mätning av valutakursrisk

KPA Livförsäkring AB definierar valutarisk som risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av förändringar i valutakurser. I de fall tillgångar eller skulder är exponerade mot andra valutor än svenska kronor uppstår valutarisk. Valutaexponering får endast förekomma mot de valutor där exponering kan uppstå genom placeringar i aktier och räntor. Valutaexponeringen begränsas genom fastställda limiter och styrs främst genom nyttjandet av valutaterminer och -swappar.

Företagets försäkringsåtaganden är enbart denominerade i svenska kronor.

Valutarisken mäts som effekten på balansräkning och resultat av en uppgång med 10 procent i den svenska kronan mot samtliga aktuella valutaexponeringar. Beräkningen utförs för nettoposition med avseende på förändring i varje enskild valuta företaget är exponerad mot.

Företagets valutaexponering före och efter säkring med derivat redovisas i nedanstående tabell.

Valutakursexponering	USD	JPY	EUR	GBP	Övrigt
2016					
Placeringstillgångar					
Aktier och andelar	518	77	98	64	116
Övriga tillgångar	2	1	7	-	2
Summa tillgångar	519	78	106	64	118
Övriga skulder och avsättningar	-	-	-	-	-
Nettoexponering före ekonomisk säkring med derivat	519	78	106	64	118
Nominellt värde valutaterminer	-20	-4	-113	-	-19
Nettoexponering efter ekonomisk säkring med derivat	499	73	-7	64	99
Valutakursexponering	USD	JPY	EUR	GBP	Övrigt
2015					
Placeringstillgångar					
Aktier och andelar	438	70	87	53	95
Övriga tillgångar	7	-	5	-	1
Summa tillgångar	445	70	92	53	96
Övriga skulder och avsättningar	-	-	-	-	-
Nettoexponering före ekonomisk säkring med derivat	445	70	92	53	96
Nominellt värde valutaterminer	-23	1	-75	-	-26
Nettoexponering efter ekonomisk säkring med derivat	422	71	17	53	70

Känslighetsanalys - valutakursrisk

Tabellen visar hur en ogynnsam förändring med tio procent av bolagets nettoexponering mot respektive valutor (efter ekonomisk säkring med derivat) påverkar resultat före skatt och eget kapital.

	2016		2015	
Känslighetsanalys - valutakursrisk	Marknadsvärde	Känslighet	Marknadsvärde	Känslighet
USD	499	-50	422	-42
JPY	73	-7	71	-7
EUR	-7	1	17	-2
GBP	64	-6	53	-5
Övrigt	99	-10	70	-7
Nettopåverkan resultat före skatt		-73		-63
Nettopåverkan eget kapital		-57		-49

Kreditrisk

Kredit-, motparts- och emittentrisker är risker att motparter eller emittenter inte fullgör sina finansiella förpliktelser och att eventuella säkerheter inte täcker fordran. Företaget har som policy att i huvudsak endast tillåta placeringar i värdepapper med hög kreditvärdighet och för en förteckning över godkända emittenter och motparter. Kredit- och motpartsriskerna i denna del av verksamheten bedöms därför vara små. Kreditrisk uppstår i placeringsverksamheten, men även inom återförsäkring.

Kreditrisk i fordringar på återförsäkrare

Försäkringsföretagets återförsäkringspolicy innebär att avtal endast ingås med återförsäkrare med kreditbetyg A eller högre. Återförsäkrarnas kreditvärdighet ses över regelbundet för att säkerställa att det beslutade återförsäkringsskyddet upprätthålls. Per balansdagen finns inga fordringar på återförsäkrare.

Kreditrisk i derivat

För standardiserade derivat begränsas kreditrisken till medel på konto hos den så kallade clearingkontohållaren. För ej standardiserade derivat begränsas kreditrisken i enlighet med ISDA-avtal och CSA-avtal. Den kreditriskexponering (efter avdrag för värde av säkerheter) som bolaget är exponerat för i olika klasser av finansiella tillgångar framgår av tabellen nedan (Maximal kreditexponering). Kredit- och motpartsriskerna bedöms vara små.

Mätning av kreditrisk

Den kreditriskexponering som företaget är exponerat för (efter avdrag för värde av säkerheter) i olika klasser av finansiella tillgångar framgår av nedanstående tabell.

Jämförelsetal marknadsrisker

I nedanstående tabell redovisas jämförelsetal avseende påverkan på resultat före skatt utifrån de kapitalkrav som beräknades enligt Trafikljuset år 2015. För aktieprisrisk redovisas effekten av en kursnedgång på 40 procent för svenska aktier och andelar samt en kursnedgång på 25 procent för utländska aktier. För ränterisk redovisas effekten baserat på scenario om parallellförskjutning av nominella marknadsräntor i SEK med +/- 1 procentenhet för tillgångar. För åtaganden utgår scenariot från en parallellförskjutning av nominella marknadsräntor för ränteswappar i SEK med +/- 1 procentenhet. Diskonteringsräntan bestämdes i enlighet med Finansinspektionens föreskrifter. För reala räntor utfördes motsvarande beräkning men med en parallellförskjutning med +/- 0,5 procentenheter.

Marknadsrisk	2015
Aktiekursrisk	-596
Ränterisk*	-77

Maximal kreditriskexponering	2016			2015		
	Brutto	Erhållna säkerheter	Netto	Brutto	Erhållna säkerheter	Netto
Tillgångsklass						
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	3 390	-	3 390	3 326	-	3 326
Utlåning till kreditinstitut	11	-	11	-	-	-
Derivat	3	-	3	2	-	2
Fordringar	23	-	23	-	-	-
Upplupna ränteintäkter	35	-	35	43	-	43
Summa	3 462	-	3 462	3 371	-	3 371

2016							
Kreditkvalitet på finansiella tillgångar	AAA	AA	A	BBB	BB	Ingen rating	Totalt
Obligationer och andra räntebärande värdepapper (inklusive upplupen ränta)	2 119	793	513	-	-	-	3 425
Övriga finansiella tillgångar har ingen rating	—	—	—	—	—	—	—
Summa	2 119	793	513	-	-	-	3 425
2015							
Kreditkvalitet på finansiella tillgångar	AAA	AA	A	BBB	BB	Ingen rating	Totalt
Obligationer och andra räntebärande värdepapper (inklusive upplupen ränta)	2 146	662	561	-	-	-	3 369
Övriga finansiella tillgångar har ingen rating	—	—	—	—	—	—	—
Summa	2 146	662	561	-	-	-	3 369

Det redovisade värdet för finansiella tillgångar som annars skulle redovisas som förfallna till betalning eller nedskrivna och vars villkor har omförhandlats, eller som är antingen förfallna till betalning eller nedskrivna uppgår per balansdagen till ett ringa belopp.

Finansiell koncentrationsrisk

KPA Livförsäkring AB definierar finansiell koncentrationsrisk som risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av otillräcklig diversifiering av tillgångar. I relation till marknadsriskerna bedöms koncentrationsrisker i företaget vara låga genom den diversifiering som ges av företagets placeringsinriktning.

Mätning av finansiella koncentrationsrisker
Den finansiella koncentrationsrisken mäts och följs upp för stora koncentrationer av riskexponeringar. De största koncentrerade exponeringarna följs upp

särskilt genom scenarioanalys och uppföljning av utveckling av värde och andel av tillgångsportföljen.

Väsentliga koncentrationer av kreditrisk
Tabellerna avser företagets största koncentrationer.

2016		
Väsentliga koncentrationer av kreditrisk	Totalt	Varav säkerställda bostadsobligationer
Handelsbanken	702	702
Nordea	589	589
Swedbank	575	544
SEB	513	513
SBAB	29	29
JP Morgan	18	-

2015		
Väsentliga koncentrationer av kreditrisk	Totalt	Varav säkerställda bostadsobligationer
Swedbank	759	546
Handelsbanken	623	623
SEB	562	561
Nordea	566	655
SBAB	57	57
JP Morgan	5	-

Väsentliga koncentrationer av aktierisk
Tabellerna nedan avser företagets tio största aktieinnehav.

2016	Totalt
Nordea	53
Hennes & Mauritz B	39
Swedbank A	33
Handelsbanken A	30
Atlas Copco A	30
SCA B	27
Ericsson B	27
Assa Abloy B	26
SEB A	23
Apple	19

2015	Totalt
Hennes & Mauritz B	50
Nordea	45
Ericsson B	38
Hennes & Mauritz B	32
Swedbank A	29
Assa Abloy B	25
Handelsbanken A	25
SEB A	23
SCA B	21
Apple	17

Likviditetsrisker

KPA Livförsäkring AB definierar likviditetsrisk som risken att finansiella transaktioner inte kan fullgöras eller endast till avsevärd merkostnad, förlust eller oönskad riskexponering. Tillgångarna placeras i huvudsak i värdepapper med god likviditet. Detta säkerställer att mängden likvida tillgångar med betryggande marginal överstiger företagets i närtid förväntade betalningsförpliktelser. För derivat har

handel i huvudsak skett i marknader med god likviditet, varför likviditetsrisken bedöms vara låg. Företagets likviditetsrisk anses vara av ringa betydelse i den totala riskbilden.

Företagets likviditetsexponering avseende återstående löptider på finansiella skulder framgår av tabellen nedan.

Tabellen visar odiskonterade nominella värden.

Återstående löptider					
2016	På anmodan	Mindre än 1 år	1-5 år	Mer än 5 år	Utan löptid
Likviditetsrisker					
Skulder	-	5	-	-	22

Återstående löptider					
2015	På anmodan	Mindre än 1 år	1-5 år	Mer än 5 år	Utan löptid
Likviditetsrisker					
Övriga skulder	-	7	-	-	-

Verksamhetsrisker

Med verksamhetsrisk avses risken för att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av händelser i verksamhetens omvärld, interna miljö eller till följd av strategiska, affärsrelaterade eller operativa beslut. Verksamhetsrisk delas in i följande underkategorier.

Affärsrisk

Affärsrisk, som avser risken för att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av strategiska eller affärsrelaterade beslut eller händelser utanför företagets direkta kontroll. Affärsrisker kan till exempel uppstå till följd av innovationer och marknadsförändringar, regelverksförändringar, makroekonomiska och politiska händelser eller vid strategiska eller affärsrelaterade beslut. Affärsriskerna påverkas av företagets förmåga att hantera förändringar. Affärsrisk delas in i omvärldsrisk (händelser utanför bolagets direkta kontroll) och beslutsrisk (att strategiska eller affärsrelaterade beslut baseras på otillräckliga underlag eller analyser).

Operativ risk

Med operativ risk avses risken att företagets möjlighet att nå sina mål påverkas till följd av händelser i den löpande verksamhetens genomförande, som uppstår till följd av processer, system eller människor.

Hantering av verksamhetsrisker

En grundläggande princip inom företaget är att risk ska tas medvetet och riskhanteringen är därför en integrerad del av verksamhetsstyrningen. Riskhanteringen i företaget sker systematiskt både i verksamhetsprocesserna (löpande verksamheten) som i affärsplanering och inför väsentliga förändringar. Nedan beskrivs hur verksamhetsrisker hanteras inom företaget.

Identifiera verksamhetsrisker

Riskidentifiering innebär att systematiskt identifiera händelser som, om de inträffar, kan påverka företagets möjligheter och förmåga att nå såväl kortsiktiga som långsiktiga mål och att upprätthålla intern kontroll. Utgångspunkt vid riskidentifiering

är verksamhetens mål, en aktuell omvärldsanalys och nulägesbedömning samt eventuella incidenter. Omvärldsanalysen ska innefatta bevakning av nya riskområden. En annan viktig grund för riskidentifiering är att bedöma hur kritisk den information är som hanteras i verksamheten eller påverkas av en förändring. Syftet med riskidentifiering är att öka insikten om vilka händelser som kan uppstå och vilka hot eller eventuella möjligheter de kan innebära. Kunskap om verksamheten och dess risker finns framförallt i första ansvarslinjen där respektive chef är ansvarig för att risker identifieras inom sina ansvarsområden, som även innefattar eventuell utlagd verksamhet. I samband med riskidentifiering ska även de konsekvenser som kan uppstå om risken inträffar och de bakomliggande orsakerna till risken identifieras och dokumenteras. Riskfunktionen inom företaget stödjer och utmanar första ansvarslinjen i riskidentifieringen samt tillhandahåller metodstöd.

Genomföra riskanalys

I nästa steg genomförs en systematisk analys och värdering av konsekvens och sannolikhet för de risker som identifierats. Effekten av eventuell samverkan mellan olika risker ska också analyseras. Syftet är att ta fram underlag för beslut om hur riskerna ska hanteras och att göra det möjligt att bedöma företagets sammanlagda riskexponering. För risker som bedöms samverka eller enskilt ha stor påverkan på flera områden inom verksamheten ska scenarioanalyser tillämpas.

Värderingen av konsekvenser ska göras avseende kundpåverkan, påverkan på varumärke och ekonomisk påverkan. Genom att bedöma alla riskers konsekvens på varumärket fångas den sammanlagda så kallade "ryktesrisken".

Hantera verksamhetsrisker

Hantering av identifierade risker sker genom att besluta om riskerna ska accepteras, reduceras/ökas eller elimineras, för att därefter besluta om vilka eventuella åtgärder som ska vidtas, samt att slutligen planera och genomföra beslutade åtgärder. Företagets riskaptit ska vara vägledande för beslut om hantering. Risktagandet begränsas ytterst av företagets risktolerans som anger vilken riskexponering som är acceptabel.

Övervaka och följ upp verksamhetsrisker, utvärdera riskhantering

Processens nästa steg innebär att chefer i första ansvarslinjen ansvarar för att följa upp att beslutade riskhanterande åtgärder genomförs och får avsedd effekt. Riskfunktionen övervakar och stödjer första ansvarslinjens uppföljning samt följer upp och utvärderar utförande och effektivitet av riskhanterande åtgärder. Riskfunktionen övervakar och utvärderar även den sammanlagda riskexponeringen i förhållande till företagets riskaptit och risktolerans. Avseende risker i försäkringsrörelsen har aktuariefunktionen motsvarande ansvar. Därutöver ansvarar Riskfunktionen för att definiera, analysera och följa upp riskindikatorer i syfte att i ett tidigt skede fånga upp signaler om ökad riskexponering.

Analysera och rapportera riskexponering

Första ansvarslinjen ansvarar för att löpande informera riskfunktionen om omständigheter som är relevanta för riskrapporteringen, om dessa inte framgår av riskförteckningen. Riskfunktionen ansvarar för att minst två gånger per år sammanställa och analysera information om företagets verksamhetsrisker. Analysen innefattar en bedömning av hur riskerna förhåller sig till beslutad riskaptit och risktolerans, riskernas utveckling över tid samt effekten av hur riskerna samverkar. Riskfunktionen rapporterar sin bedömning av företagets sammanlagda riskexponering till vd och styrelse.

Kontinuitetsplanering

Om händelser inträffar trots att riskreducerande åtgärder har vidtagits begränsas konsekvensen av dessa händelser med hjälp av kontinuitetsplaner och krisberedskap. Kris och kontinuitetsplaner är upprättade inom företaget och övas i syfte att kunna hantera en eventuell krissituation och begränsa effekterna av negativa händelser. Styrelsens övergripande mål och krav när det gäller kontinuitetshantering tydliggörs i interna regelverk.

Incidenthantering

Incidenter rapporteras av alla medarbetare, åtgärder dokumenteras och följs upp. Rapporterade incidenter kategoriseras och värderas. Information om incidenter utgör en viktig del vid ovan nämnda självutvärdering av verksamhetsriskerna.

Kapitalhantering

I kapitalhanteringspolicyn fastställer styrelsen de övergripande principerna för kapitalhantering och likviditetshantering i KPA Livförsäkring AB. Policyn utgör styrelsens verktyg för styrning av företaget med avseende på härledning och hantering av målintervall, kapitalbas och likviditetsriskhantering.

Policyn säkerställer att företaget är ändamålsenligt kapitaliserat för att vid varje tidpunkt klara den dagliga driften, täcka risker och åtaganden i verksamheten. Detta möjliggörs genom regelbunden utvärdering av målintervall samt analys av solvenssituation i företaget. Kapitalhanteringsprocessen ska vara samordnad med affärsplanering, egen risk och solvensbedömning samt riskhanteringssystem för företaget. Kapitalhanteringen ska vara ändamålsenlig för styrning och målpuppfyllnad, samt uppfylla alla gällande regelverkskrav. Kapitalhanteringen ska vara i enlighet med egen risk- och solvensbedömning och gällande affärsplaner för företaget.

Mål för kapitalisering

Företaget har definierat ett kapitalmål kompletterat med ett målintervall uttryckt i SCR-kvot. Kapitalmålet definieras som en långsiktig målbild kring vilken SCR-kvoten tillåts fluktuera beroende av exempelvis svängningar på de finansiella marknaderna och variationer i försäkringsrörelsens resultat. Fluktuationen förväntas ske i huvudsak mellan målintervallets övre och nedre kapitalmålnivå. Kapitalmålet ska ta sin

utgångspunkt i den stipulerade risktoleransnivån samt i övervägande om ytterligare kapital krävs i form av kapitalbuffertar.

Kapitalbas

I företagens kapitalbas ska ingå aktiekapital, överkursfond, uppskjutna skattefordringar (netto), konsolideringsfond och den avstämningsreserv som tillkommer genom att värdering av posterna i Solvens II-balansräkningen respektive den finansiella rapporteringen skiljer sig åt.

Aktuell kapitalsituation

Företaget har under 2016 genomfört en egen risk- och solvensbedömning för den treåriga affärsplaneringsperioden 2017 till 2019. Det övergripande syftet med den egna risk- och solvensbedömningen är att utifrån företagets strategier, affärsplaner och exponeringar bedöma företagets kapitalbehov samt säkerställa att företaget klarar att möta riskerna och det legala kapitalkravet.

Den egna risk- och solvensbedömningen visar att KPA Livförsäkring AB har en mycket stabil finansiell situation och är tillräckligt kapitaliserat för att genomföra sin affärsplan. Vid utveckling enligt beslutad affärsplan klarar företaget alla tolerans- och varningsnivåer kopplade till både SCR-kvot och kapitalkrav under hela affärsplaneringsperioden.

För kvantitativa upplysningar se avsnitt femårsöversikt.

Not 3. Premieinkomst (före avgiven återförsäkring)

	2016	2015
Inbetalda och tillgodoförda gruppförsäkringspremier, löpande premier	366	390
Premieskatt	<u>-100</u>	<u>-138</u>
Summa	266	252

Not 4. Kapitalavkastning, intäkter

	2016	2015
Erhållna utdelningar	37	39
Ränteintäkter med mera		
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	30	37
Övriga ränteintäkter	-	1
Realiserad valutakursvinst netto	48	52
Realisationsvinst netto		
Aktier och andelar	34	82
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	<u>40</u>	<u>44</u>
Summa	189	255

Not 5. Orealiserade vinster på placeringstillgångar

	2016	2015
Aktier och andelar, netto	29	-
Obligationer, netto	<u>31</u>	<u>-</u>
Summa	60	-

Not 6. Utbetalda försäkringsersättningar

	2016	2015
Utbetalda försäkringsersättningar	-297	-303
Skaderegleringskostnader	<u>-13</u>	<u>-13</u>
Summa	-310	-316

Not 7. Förändringar av livförsäkringsavsättningar för egen räkning

	2016	2015
Förändringar av livförsäkringsavsättningar för egen räkning	<u>20</u>	<u>38</u>
Totalt	20	38

Not 8. Driftskostnader

	2016	2015
Driftkostnader	<u>-20</u>	<u>-18</u>
Summa	-20	-18
Specifikation totala driftskostnader		
Personalkostnader mm	-5	-6
Övriga kostnader	<u>-15</u>	<u>-12</u>
Driftskostnader	-20	-18

Tkr		
Arvode till revisorer	2016	2015
Ernst & Young AB		
Revisionsuppdrag	-165	-
KPMG		
Revisionsuppdrag	-106	-106
Deloitte		
Revisionsuppdrag	<u>-34</u>	<u>-328</u>
Summa	-305	-434

Not 9. Kapitalavkastning, kostnader

	2016	2015
Kapitalförvaltningskostnader	-6	-6
Övriga räntekostnader	-1	-1
Övriga finansiella kostnader	<u>-1</u>	<u>-</u>
Summa	-8	-7

Not 10. Orealiserade förluster på placeringstillgångar

	2016	2015
Aktier och andelar, netto	-	-78
Obligationer och andra räntebärande värdepapper, netto	-	-51
Summa	-	-129

Not 11. Nettoresultat per kategori av finansiella instrument

Finansiella tillgångar 2016	Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen			
	Tillgångar som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål	Låneford- ringar	Summa
Aktier och andelar	151	-	-	151
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	95	-	-	95
Övriga fordringar inkl kassa bank	-	-	1	1
Summa	246	-	1	247
Övriga poster som ej är finansiella instrument	-	-	-	-6
Summa kapitalavkastning	246	-	1	241

Finansiella tillgångar 2015	Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen			
	Tillgångar som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål	Låneford- ringar	Summa
Aktier och andelar	92	-	-	92
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	32	-	-	32
Derivat, netto	-	-7	-	-7
Övriga fordringar inkl kassa bank	-	-	6	6
Summa	124	-7	6	123
Övriga poster som ej är finansiella instrument	-	-	-	-6
Summa kapitalavkastning	124	-7	6	117

Tabellerna ovan är en specifikation av de belopp avseende finansiella instrument som redovisas i resultaträkningen samt kapitalavkastning intäkter, realiserade vinster, kapitalavkastning kostnader och realiserade förluster på placeringstillgångar. Jämförelsesiffrorna har justerats.

Not 12. Skatter

	2016	2015
Skatt på årets resultat		
Aktuell skattekostnad	-12	0
Uppskjuten skattekostnad/skatteintäkt	<u>-24</u>	<u>0</u>
Summa	-36	0
Specifikation av aktuell skattekostnad		
Periodens skattekostnad	-12	-1
Justering av skattekostnad hänförlig till tidigare år	<u>0</u>	<u>1</u>
Summa aktuell skattekostnad avseende inkomstskatt	-12	0
Specifikation av uppskjuten skattekostnad/skatteintäkt		
Uppskjuten skatt avseende temporära skillnader på placeringstillgångar	-24	24
Uppskjuten skattekostnad avseende reduktion av uppskjuten skattefordran	<u>-</u>	<u>-24</u>
Summa uppskjuten skattekostnad/skatteintäkt	-24	0
Avstämning av effektiv skattesats avseende inkomstskatt		
Resultat före skatt	158	12
Summa resultat i inkomstbeskattad verksamhet	158	12

Skatt enligt gällande skattesats för koncern/moderföretag (22%)	-35	-3
Andra icke avdragsgilla kostnader/ej skattepliktiga intäkter	-1	2
Skatteeffekt hänförlig till tidigare år samt ändrade skattesatser	<u>0</u>	<u>1</u>
Summa	-36	0

Not 13. Aktier och andelar i koncernföretag

Moderföretag (ej konsoliderade dotterföretag)	Eget kapital 2016	Resultat 2016	Organisations- nummer	Antal	Kapital- andel i %	Bokfört värde 2016	Bokfört värde 2015
KPA Pensions- försäkring AB (publ)	56 791	7 175	516401-6544	300 000	100	344	344

Ovanstående dotterföretag konsolideras ej på grund av utdelningsförbud. Hela överskottet i dotterföretaget tillfaller försäkringstagarna i form av återbäring och kan således inte disponeras av moderföretaget.

Verkligt värde anses därför motsvaras av bokfört värde.

	2016	2015
Akkumulerade anskaffningsvärden		
Ingående balans	334	334
Utgående balans	334	334
Akkumulerade nedskrivningar		
Ingående balans	-	-
Utgående balans	-	-
Bokfört värde 31 december 2016	344	344

Koncernföretag	Säte	Kapitalandel i %	
		2016	2015
KPA Pensionsförsäkring AB (publ)	Stockholm	100	100
Kungsbrohus Holding AB	Stockholm	70	70
Litreb III AB	Stockholm	100	-
Litreb I AB	Stockholm	100	100
Litreb II AB	Stockholm	100	100
Litreb IV AB	Göteborg	100	-
Litreb Kungsgatan AB	Stockholm	100	-
Stopstorp KB	Stockholm	99	99
KB Sandspridaren	Stockholm	99	99
Hysesbostäder Sköndal KB	Stockholm	99,9	-
Fastighets KB Mariaporten	Stockholm	99,9	-
Fastighets KB Spårvagnen	Göteborg	99,9	-

Not 14. Aktier och andra andelar

	2016	2015
Svenska och utländska		
Anskaffningsvärde	884	839
Verkligt värde	1 364	1 241
<i>varav:</i>		
Noterade aktier	1 363	1 241
Onoterade aktier	1	-

Not 15. Obligationer och andra räntebärande värdepapper

	2016	2015
Upplupet anskaffningsvärde		
Svenska staten	776	823
Svenska bostadsinstitut	1 810	1 741
Statsskuldväxlar	-	30
Svenska kommuner	201	112
Övriga svenska emittenter	498	546
Utländska stater	<u>11</u>	<u>11</u>
Summa	3 296	3 263
<i>varav:</i>		
Noterade	3 296	3 263
Verkligt värde		
Svenska staten	830	855
Svenska bostadsinstitut	1 840	1 762
Statsskuldväxlar	-	30
Svenska kommuner	202	115
Övriga svenska emittenter	506	553
Utländska stater	<u>12</u>	<u>11</u>
Summa	3 390	3 326
<i>varav:</i>		
Noterade	3 390	3 326
Positiv skillnad till följd av att bokfört värde överstiger nominella värden	332	332
Negativ skillnad till följd av att bokfört värde överstiger nominella värden	-1	-2
Vid värdering av räntebärande värdepapper enligt upplupet anskaffningsvärde skulle balansposten redovisas till ett belopp på	3 296	3 263

Not 16. Utlåning kreditinstitut

	2016	2015
Kreditinstitut övriga världen	11	10
Summa	11	10

Not 17. Derivat

	2016	2015
Derivatinstrument med positiva värden		
Verkligt värde		
Ränteterminer	0	-
Valuteterminer	3	2
Summa	3	2
Derivatinstrument med negativa värden		
Verkligt värde		
Ränteterminer	0	1
Valuteterminer	1	0
Summa	1	1

Nominellt belopp/återstående kontraktsenlig löptid, Mkr	2016	2015
Derivat med positiva värden		
Under 1 år		
Ränteterminer	35	-
Valuteterminer	3	2
	38	2
Derivatinstrument med negativa värden		
Under 1 år		
Ränteterminer	248	218
Valuteterminer	1	0
	249	218

Not 18. Uppllysningar om kvittning

Bolaget har ISDA avtal för OTC derivatavtal. Detta avtal ger parterna en kvittningsrätt av marknadsvärdet på skulder mot marknadsvärdet på fordringarna på motparten i fall av allvarligt betalningsfallissemang. Vidare har bolaget i flera fall CSA avtal som kräver den ena parten i derivatavtalet ska ställa säkerhet till den andra om marknadsvärdet på en skuldposition överstiger en överenskommen nivå under en överenskommen tidsperiod.

					Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen		
2016		Brutto-belopp redovisade finansiella tillgångar	Brutto-belopp av finansiella skulder resp. tillgångar som kvittats i balansräkningen	Netto-belopp av finansiella tillgångar resp. skulder i balansräkningen	Finansiella instrument	Erhållen kontant säkerhet	Netto-belopp
Balanspost							
Derivat	Tillgångar Derivat (OTC)	3	-	3	-1	-	2
Derivat	Skulder Derivat (OTC)	1	-	1	-1	-	-

					Relaterade belopp som inte kvittas i balansräkningen		
2015		Brutto-belopp redovisade finansiella tillgångar	Brutto-belopp av finansiella skulder resp. tillgångar som kvittats i balansräkningen	Netto-belopp av finansiella tillgångar resp. skulder i balansräkningen	Finansiella instrument	Erhållen kontant säkerhet	Netto-belopp
Balanspost							
Derivat	Tillgångar Derivat (OTC)	2	-	2	-	-	2
Derivat	Skulder Derivat (OTC)	-	-	-	-	-	-

Not 19. Övriga fordringar

	2016	2015
Fordringar kapitalförvaltning	22	4
Övriga fordringar	14	13
Summa	36	17

Not 20. Finansiella tillgångar och skulder

Information om redovisade värden per kategori av finansiella instrument

2016-12-31	Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen								
	Tillgångar som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål	Lån och andra fordringar	Andra finansiella tillgångar och skulder	Redovisat värde	Verkligt värde	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3
Tillgångar									
Aktier och andelar i koncernföretag	-	-	-	344	344	344	-	-	344
Aktier och andelar	1 364	-	-	-	1 364	1 364	1 363	1	-
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	3 390	-	-	-	3 390	3 390	3 390	-	-
Utlåning till kreditinstitut	-	-	11	-	11	11	-	-	-
Derivat	-	3	-	-	3	3	-	3	-
Övriga fordringar	-	-	36	-	36	36	-	-	-
Kassa och bank	-	-	-	83	83	83	-	-	-
Upplupna ränte- och hyresintäkter	34	-	-	-	34	34	34	-	-
Summa finansiella tillgångar	4 788	3	47	427	5 265	5 265	4 787	4	344
Varav värderade till verkligt värde i balansräkningen	4 788	3	-	-	4 791	4 791	4 787	4	-
Icke finansiella tillgångar	-	-	-	-	0	0	-	-	-
Summa tillgångar	4 788	3	47	427	5 265	5 265	4 787	4	344
Skulder									
Derivat	-	1	-	-	1	1	-	1	-
Övriga skulder	-	-	-	27	27	27	-	-	-
Summa finansiella skulder	-	1	-	27	28	28	-	1	-
Varav värderade till verkligt värde i balansräkningen	-	1	-	-	-	-	-	1	-
Icke finansiella skulder	-	-	-	-	2 662	2 662	-	-	-
Summa skulder	-	1	-	27	2 690	2 690	-	1	-

2015-12-31	Finansiella tillgångar värderade till verkligt värde via resultaträkningen								
	Tillgångar som bestämts tillhöra kategorin	Innehav för handelsändamål	Lån och andra fordringar	Andra finansiella tillgångar och skulder	Redovisat värde	Verkligt värde	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3
Tillgångar									
Aktier och andelar i koncernföretag	-	-	-	344	344	344	-	-	344
Aktier och andelar	1 241	-	-	-	1 241	1 241	1 241	-	-
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	3 326	-	-	-	3 326	3 326	3 326	-	-
Utlåning till kreditinstitut	-	-	10	-	10	10	-	-	-
Derivat	-	2	-	-	2	2	-	2	-
Övriga fordringar	-	-	17	-	17	17	-	-	-
Kassa och bank	-	-	-	219	219	219	-	-	-
Upplupna ränte- och hyresintäkter	<u>43</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>43</u>	<u>43</u>	<u>43</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
Summa finansiella tillgångar	4 610	2	27	563	5 202	5 202	4 610	2	344
<i>Varav värderade till verkligt värde i balansräkningen</i>	<i>4 610</i>	<i>2</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>4 612</i>	<i>4 612</i>	<i>4 610</i>	<i>2</i>	<i>-</i>
Icke finansiella tillgångar	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>8</u>	<u>8</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
Summa tillgångar	4 610	2	27	563	5 210	5 210	4 610	2	344
Skulder									
Derivat	-	1	-	-	1	1	1	-	-
Övriga skulder	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>7</u>	<u>7</u>	<u>7</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
Summa finansiella skulder	-	1	-	7	8	8	1	-	-
<i>Varav värderade till verkligt värde i balansräkningen</i>	<i>-</i>	<i>1</i>	<i>-</i>	<i>-</i>	<i>1</i>	<i>1</i>	<i>1</i>	<i>-</i>	<i>-</i>
Icke finansiella skulder	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>2 648</u>	<u>2 648</u>	<u>-</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
Summa skulder	-	1	-	7	2 656	2 656	1	-	-

Information om finansiella instruments verkliga värden

I ovanstående tabell lämnas upplysningar om hur verkligt värde bestämts för de finansiella instrument som värderas till verkligt värde i balansräkningen. I not 1 Redovisningsprinciper återfinns beskrivningar om hur verkligt värde bestäms avseende tillgångar och skulder som värderas till verkligt värde i balansräkningen. Uppdelning av hur verkligt värde bestämts görs utifrån följande tre nivåer.

Nivå 1: enligt priser noterade på en aktiv marknad för samma instrument

Nivå 2: utifrån direkt eller indirekt observerbar marknadsdata som inte inkluderas i nivå 1

Nivå 3: utifrån indata som inte är observerbara på marknaden

KPA Livförsäkring AB har under året överfört aktier till ett värde av 1 miljon kronor från nivå 1 till nivå 2. Anledningen är att innehavet inte längre handlas på en aktiv marknad. Inga överföringar har skett till eller från nivå 3 under året.

Information om verkligt värde för finansiella tillgångar och skulder som inte värderas till verkligt värde i balansräkningen

För finansiella tillgångar och skulder som inte värderas till verkligt värde i balansräkningen, såsom utlåning till kreditinstitut, övriga fordringar, kassa och bank och övriga skulder anses det bokförda värdet reflektera det verkliga värdet.

Hur verkligt värde bestäms för aktier och andelar i koncernföretag framgår av not 13.

Finansiella instrument noterade på en aktiv marknad

För finansiella instrument som är noterade på en aktiv marknad bestäms verkligt värde med utgångspunkt från tillgångens noterade köpkurs på balansdagen utan tillägg för transaktionskostnader (till exempel courtage) vid anskaffningstillfället. Ett finansiellt instrument betraktas som noterat på en aktiv marknad om noterade priser med lätthet finns tillgängliga på en börs, hos en handlare, mäklare, branschorganisation, företag som tillhandahåller aktuell prisinformation eller tillsynsmyndighet och dessa priser representerar faktiska och regelbundet förekomman-

de marknadstransaktioner på affärsmässiga villkor. Eventuella framtida transaktionskostnader vid en avyttring beaktas inte. För finansiella skulder bestäms verkligt värde utifrån noterad säljkurs. Sådana instrument återfinns på balansposterna aktier och andelar, obligationer och andra räntebärande värdepapper. Den största delen av företagets finansiella instrument åsätts ett verkligt värde med priser som är kvoterade på en aktiv marknad.

Finansiella instrument som inte är noterade på en aktiv marknad

Om marknaden för ett finansiellt instrument inte är aktiv, så tar företaget fram det verkliga värdet genom att använda en värderingsteknik. De använda värderingsteknikerna bygger i så hög utsträckning som möjligt på marknadsuppgifter och företagsspecifika uppgifter används i så låg grad som möjligt. Värderingstekniker används för följande klasser av finansiella instrument; derivat, obligationer och onoterade innehav av aktier vilka redovisas i balansposten aktier och andelar.

Aktier och andelar

Aktier och andelar värderas till verkligt värde. Aktier och andelar som är officiellt noterade värderas med hjälp av senaste officiella köpkurs, i lokal valuta.

För innehav i onoterade aktier, främst riskkapitalbolag, ska värderingen i första hand följa IPEVCs principer (International Private Equity and Venture Capital) eller likvärdiga värderingsprinciper och ska i första hand vara baserat på tillgängliga marknadspriser, men även andra värderingsmetoder som till exempel diskonterat kassaflöde, substansvärdemetoden, nyligen genomförda transaktioner och multipelvärdering används. Generellt gäller att innehaven ska uppvisa verkligt värde med beaktande av försiktighet och konsekvens i värderingen. Värderingen uppdateras då ny värdering erhålls och justeras för eventuella kassaflöden fram till bokslutstillfället.

Verkligt värde för så kallade fond-i-fond ska fastställas utifrån underlag erhållet från extern part utsedd av fond i fondförvaltaren. Det verkliga värdet beräknas genom att de underliggande tillgångarna i respektive fond marknadsvärderas och kurssätts. Värderingen uppdateras då ny värdering erhålls och justeras för eventuella kassaflöden fram till bokslutstillfället.

Obligationer och andra räntebärande värdepapper

Obligationer och andra räntebärande värdepapper värderas till verkligt värde. Både svenska och utländska obligationer och andra räntebärande värdepapper med officiell handel marknadsvärderas dagligen med hjälp av senaste officiella köpkurs i lokal valuta.

För instrument utan officiell handel och där tillförlitliga marknadspriser inte finns att tillgå värderas instrumentet med hjälp av allmänt vedertagna värderingsmodeller som innebär att kassaflöden diskonteras till relevant värderingskurva. Obligationer och andra räntebärande värdepapper utan officiell handel marknadsvärderas med hjälp av en yieldkurva baserad på Stibor (för löptider upp till 9 månader) respektive swapräntor (för löptider över 1 år) samt en marknadsmässig justering med en för respektive värdepapper bedömd rimlig creditspread.

Derivat

Börshandlade ränteterminer tas upp till det verkliga värdet utifrån senast officiella köp- eller säljkurs. Valutaterminer värderas med hjälp av noterad köpkurs mot kronor för aktuell valuta vid värderingsdagens slut och yieldkurvor för de två valutorna för aktuell löptid. Transaktionskostnader för derivat kostnadsförs.

Värderingstekniker och väsentliga indata för innehav tillhörande nivå 2

KPA Livförsäkring AB har innehav i valutaterminer och aktier vilka hänförs till värderingskategori 2.

Valutaterminer värderas med hjälp av noterad köpkurs mot svenska kronor för aktuell valuta och yieldkurvor för de två valutorna för aktuell löptid.

Aktier tillhörande nivå 2 är noterade men marknaden bedöms inte vara aktiv.

Värderingstekniker och väsentliga ej observerbara indata för innehav tillhörande nivå 3

Till nivå 3 hänförs andelar i investeringsfonder. KPA Livförsäkring AB:s innehav i investeringsfonder avser private equity. Fonderna värderas med alternativ värderingsmetod för vilka observerbara indata inte finns tillgänglig.

Värdering baseras på kurser och andelsvärden som erhålls från fondförvaltaren. Värderingen följer IPEVCs principer (International Private Equity and Venture Capital) utfärdade av EVCA (European Venture Capital Association), som är en sammanslutning av riskkapitalföreningar som har gått samman och tagit fram värderingsprinciper för beräkning av verkliga värden. Det verkliga värdet beräknas genom att de underliggande tillgångarna i respektive fond marknadsvärderas och kursställs. IPEVCs värderingsmetoder inkluderar användning av diskonterat kassaflöde, substansvärdemetoden, nyligen genomförs transaktioner och multipelvärdering, som innebär att jämförelse görs av relativa värden för aktie och/eller företaget s.k. multiplar (nyckeltal).

Not 21. Aktiekapital

Aktiekapital 72 aktier á nominellt belopp 10 tkr, bokfört värde 720 tkr.

Not 22. Disposition av företagets vinst eller förlust

Styrelsens förslag till vinstdisposition

Till årsstämman förfogande står enligt balansräkningen

Konsolideringsfond	2 339 037 374
Årets resultat	<u>121 946 415</u>
Totalt, kronor	2 460 983 789

Styrelsen föreslår stämman att 2 460 983 789 kronor balanseras i ny räkning.

Not 23. Obeskattade reserver

	Periodseringsfond
Ingående balans 2015	210
Avsättning	<u>5</u>
Utgående balans 2015	215
Ingående balans 2016	215
Avsättning	17
Upplösning	<u>-118</u>
Utgående balans 2016	114

Periodseringsfond	2016	2015
Avsättning 2010	-	118
Avsättning 2011	82	82
Avsättning 2012	10	10
Avsättning 2015	5	5
Avsättning 2016	<u>17</u>	<u></u>
Summa	114	215

Not 24. Livförsäkringsavsättning

	2016	2015
Ingående balans	649	687
Frigjort dödsfallskapital	-78	-90
Effekt av ändrad diskonteringsränta*	28	7
Prisbasbeloppet förändring	4	1
Frigjorda belastningar	-7	-8
Beståndsförändring	33	52
Utgående balans	629	649

* Inkluderar effekt av ändrat värdesäkringsantagande.

Ränteantagande

Förväntade kassaflöden diskonteras med ett antagande om aktuell ränta (per balansdag) som är av betryggande karaktär. Den betryggande diskonteringsräntan beräknas utgående från marknadsräntor för ränteswappar på balansdagen, justerade för kreditrisk, samt på en modellerad långsiktig terminränta. Negativa marknadsnoteringar efter kreditjustering sätts till noll. Marknadsräntorna ges full vikt upp till tio år, varefter de fasas ut linjärt upp till tjugo års löptid. Därefter ska kurvan fullt ut konvergera mot den långsiktiga terminräntan. Den långsiktiga terminräntan uppgår till 4,2 procent.

Dödlighetsantaganden

KPA Livförsäkring AB tillämpar betryggande antaganden om dödlighet. Antagandena motsvarar aktuell erfarenhet inom KPA Livförsäkring AB.

Driftkostnadsantagande

En kostnad som är proportionell mot inbetald premie och denna kostnad motsvarar aktuell erfarenhet inom KPA Livförsäkring AB. Driftkostnadsantagandet bestäms som en procentsats på avsättningarna.

Not 25. Avsättning för oreglerade skador

	2016	Förändring	2015
Avsättning för fastställda skador	17	-3	20
Avsättning för icke fastställda skador *	183	-7	190
Skadebehandlingsreserv	8	-	8
Avsättning för oreglerade skador	208	-10	218

* Varav IBNR 43 (38) mkr.

Avsättningen till icke fastställda skador sker utifrån statistik om inträffade skador under de föregående tre åren. Beloppet diskonteras inte.

Not 26. Avsättning för tilldelad återbäring

	2016	2015
Ingående balans	1 678	1 648
Årets upplösning av tilldelad återbäring	-133	-70
Årets avsättning för tilldelad återbäring	<u>150</u>	<u>100</u>
Utgående balans	1 695	1 678

Fond för tilldelad återbäring används bl.a. för att finansiera framtida premier.

Not 27. Övriga skulder

	2016	2015
Skulder till intresseföretag	5	3
Skulder till kapitalförvaltning	<u>22</u>	<u>4</u>
Summa	27	7

Not 28. Avsättning för skatter

	2016	2015
Uppskjutna skattefordringar och skulder		
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	21	14
Aktier och andelar	106	88
Derivat	<u>0</u>	<u>0</u>
Summa uppskjutna skattefordringar och uppskjutna skatteskulder, netto	127	102

Samtliga förändringar mellan åren i posten uppskjuten skatt har redovisats som uppskjuten skattekostnad/skatteintäkt i resultaträkningen.

Not 29. Förväntade återvinningstidpunkter för tillgångar och skulder

2016	Högst 1 år	Längre än 1 år	Totalt
Tillgångar			
Aktier och andelar	-	1 708	1 708
Obligationer och räntebärande värdepapper	250	3 140	3 390
Övriga lån	11	-	11
Derivat	3	-	3
Övriga fordringar	36	-	36
Kassa och bank	83	-	83
Övriga förutbetalda kostnader och upplupna intäkter	34	-	34
Summa tillgångar	417	4 848	5 265
Skulder och avsättningar			
Försäkringstekniska avsättningar			
Livförsäkringsavsättning	-	629	629
Oreglerade skador och tilldelad återbäring	-	1 903	1 903
Avsättningar för skatter	3	127	130
Derivat	1	-	1
Övriga skulder	27	-	27
Summa skulder och avsättningar	31	2 659	2 690

Not 30. Ställda säkerheter

	2016	2015
Övriga ställda säkerheter (bokfört värde)		
För försäkringstagarnas räkning registerförda tillgångar		
Aktier och andelar i koncernföretag	-	344
Aktier och andelar	1 364	1 221
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	3 386	3 320
Derivat	2	-
Kassa och bank	38	-
Upplupna räntor och hyresintäkter	34	43
	4 823	4 928
För andras räkning pantsatta tillgångar		
Obligationer och andra räntebärande värdepapper	4	5
Likvida medel	11	9
Totalt ställda säkerheter	4 838	4 942

Säkerheter har ställts i enlighet med clearing-institutens angivna marginalsäkerhetskrav.

Ställda säkerheter

I händelse av obestånd har försäkringstagarna förmånsrätt i de registerförda tillgångarna. KPA Livförsäkring AB har rätt att föra tillgångar in och ut ur registret så länge som tillgångarna enligt Försäkringsrörelselagen överstiger de åtaganden som bolaget har mot försäkringstagarna.

För andras räkning pantsatta tillgångar avser obligationer och likvida medel pantsatta för positioner i börshandlade derivat. Pantsättning är ett krav från clearinginstitutet och således en förutsättning för handel.

För andras räkning pantsatta tillgångar avser också likvida medel pantsatta för positioner i OTC-derivat. Pantsättningen avser reglering av orealiserat resultat och regleras via med motparterna ingångna ISDA-avtal.

Not 31. Eventualförpliktelser

	2016	2015
Eventualförpliktelser	inga	inga
Varav till förmån för koncern-/intresseföretag	-	-

Not 32. Ekonomiska arrangemang som inte redovisas i balansräkningen

	2016	2015
Hysesåtagande	149	41
Bolaget har ingått hyresavtal som bedöms vara operationell leasing enligt följande:		
Hyrer som förfaller;		
Inom ett år	17	20
Mellan ett och fem år	108	21
Senare än fem år	24	-
Varav till förmån för koncern-/intresseföretag	-	-

Solidariskt ansvar för förpliktelser enligt hyresavtal för perioden den 2 december 2002 till och med den 31 december 2022 för hyresgästerna KPA AB och KPA Livförsäkring AB. Angivet belopp är hyresgrundande restvärde. Referensräntan för hyran baseras på STIBOR 3 månader.

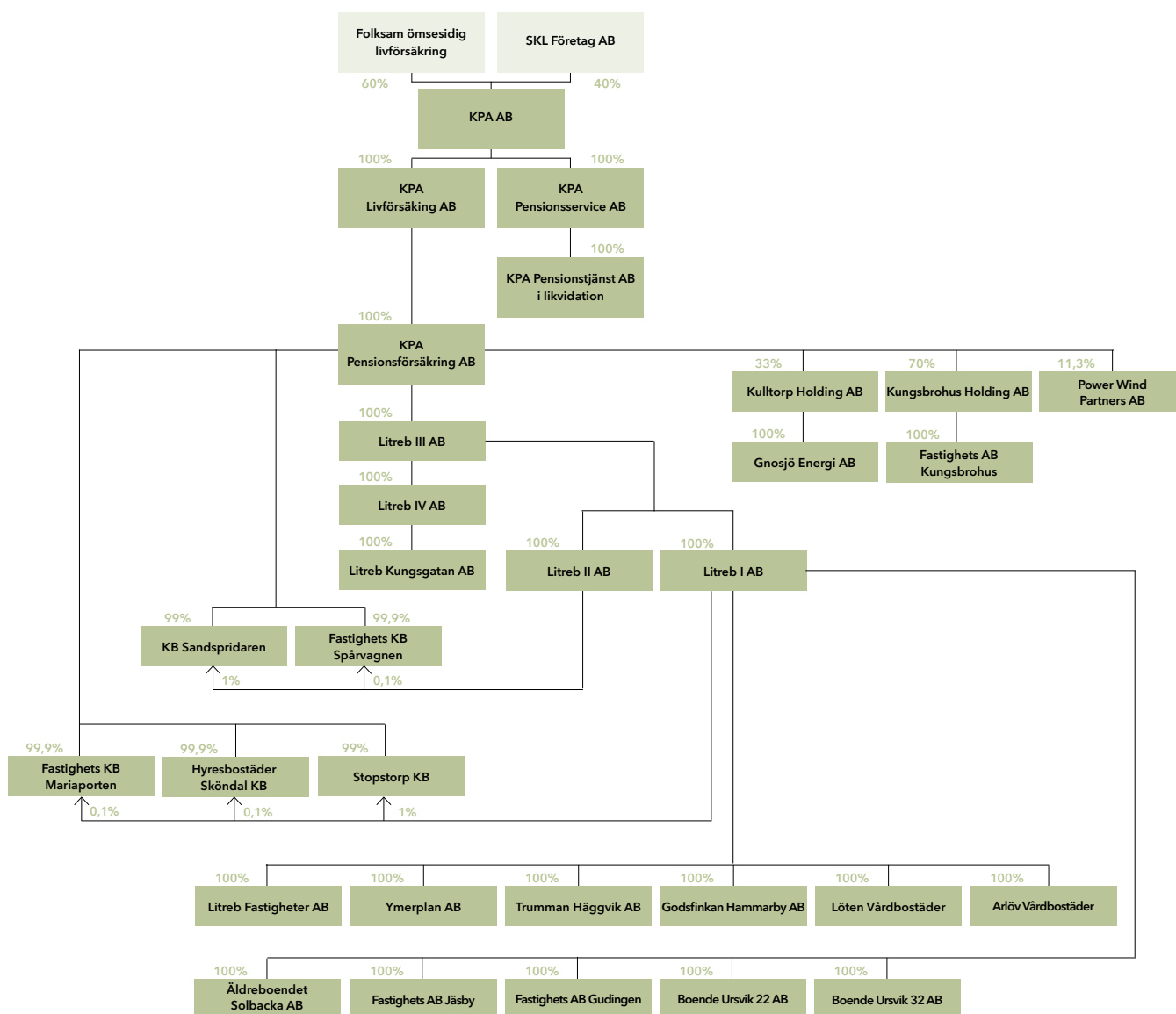
Beloppen ovan baseras på genomsnittlig 3-månaders STIBOR under de senaste fem åren. Fastigheten Skvalberget 33 är från och med mars 2007 uthyrd i andra hand till Folksam på samma villkor som första-handskontraktet.

Not 33. Upplysningar om närstående

Närstående parter

Denna not innehåller en beskrivning av väsentliga relationer mellan KPA Livförsäkring AB och övriga bolag inom KPA Pension samt relationen till närstående bolag inom Folksam.

Ägarförhållande KPA Pension

KPA Pension består av KPA AB, KPA Livförsäkring AB, KPA Pensionsförsäkring AB, KPA Pensionstjänst AB i likvidation och KPA Pensionsservice AB med bifirman Pensionsvalet PV. Samtliga bolag inom KPA Pension definieras som närstående då verksamheten i stor utsträckning bedrivs som en enhet genom att man samordnar och utnyttjar gemensamma resurser. De bolag som definieras som närstående inom Folksam är Folksam ömsesidig sakförsäkring, Folksam ömsesidig livförsäkring samt dotterföretag.

Övriga närstående parter utgörs av nyckelpersoner, nyckelpersoners nära familjemedlemmar (enligt definitionen i IAS 24) samt bolag som står under bestämmande eller betydande inflytande av nyckelpersoner eller deras nära familjemedlemmar. Med bolag avses alla typer av företag och organisationer förutom företag i KPA Pension och företag/organisationer med inflytande i KPA Pension genom styrelserepresentation. Nyckelpersoner överensstämmer med de ledande befattningshavare för vilka upplysning lämnas avseende "Ersättning till ledande befattningshavare" i respektive bolags årsredovisning i personalnoten. Det förekommer inga transaktioner med övriga närstående parter utöver normala kundtransaktioner på marknadsmässiga villkor.

Upplysningar om hur närstående transaktioner ingår och följs upp

Inför varje år görs en verksamhetsplan som bland annat beskriver ekonomiska mål och nyttjandet av gemensamma resurser. Vd ska regelbundet under året informera styrelsen om prognos och utfall av verksamhetsplanen. Principiella avvikelser från beslutad verksamhetsplan ska godkännas av styrelsen. I samband med årsbokslutet ska den slutliga fördelningen av kostnader mellan företagen beslutas av styrelsen.

Kostnadsfördelning

Varje bolag, produkt och verksamhetsområde ska bära sina direkta och/eller indirekt hänförliga kostnader.

Driftskostnader fördelas så långt möjligt efter faktiskt nyttjande på företag och produkt. Exempel på sådana kostnader är datorutrustning, lokaler och telefoni. För övriga kostnader görs en bedömning av faktiskt nyttjande, utifrån bland annat tidsredovisning, antal transaktioner eller antal försäkringar kopplade till kostnaden. Exempel på sådana kostnader är utnyttjande av vissa stödenheter och marknadsföring.

KPA AB fungerar delvis som inköpsbolag för övriga bolag i KPA Pension. Bolaget tillhandahåller också koncernledande funktioner, verksamhetsfunktioner samt stabsfunktioner. Moderföretaget fakturerar månadsvis ut samtliga kostnader, exklusive moderföretagets egna kostnader, till dotterföretagen. Kostnaderna faktureras i proportion till nyttjandegrad (det vill säga respektive bolag bär sina särkostnader samt en framräknad del av gemensamma kostnader). I första hand fördelas kostnaderna direkt till det bolag där resurserna förbrukas men när kostnader inte kan hänföras till ett enskilt bolag används fördelningsnyckel.

Överenskommelser

Den kostnadsfördelning som beslutats av styrelsen operationaliseras genom att interna överenskommelser upprättas mellan kostnadsställen/bolag interndebiteras. Överenskommelserna dokumenteras och innehåller uppgifter om hur uppföljning och kontroll ska utföras.

Närståendetransaktioner

Följande transaktioner har skett mellan KPA Livförsäkring AB och närstående parter inom Folksam Liv koncernen, tkr	Erlagd ersättning		Erhållen ersättning	
	2016	2015	2016	2015
Koncernföretag				
KPA AB				
Administrativt stöd	9 430	6 746	-	-
KPA Pensionsservice AB				
Administrativt stöd	601	589	-	-
Övriga företag				
Folksam ömsesidig livförsäkring				
Administrativt stöd	1 093	440	-	-
Försäkringsrörelsen	1 670	1 907	-	-
IT	573	574	-	-
Kapitalförvaltning	<u>6 101</u>	<u>5 786</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
Totalt	19 468	16 042	-	-

Följande transaktioner har skett mellan KPA Livförsäkring AB och närstående parter inom Folksam Sak koncernen, tkr	Erlagd ersättning		Erhållen ersättning	
	2016	2015	2016	2015
Övriga företag				
Folksam ömsesidig sakförsäkring				
Administrativt stöd	2 916	3 855	-	-
Försäkringsrörelsen	110	227	-	-
IT	<u>2 602</u>	<u>2 542</u>	<u>-</u>	<u>-</u>
Totalt	5 628	6 624	-	-
Totalt erlagda/erhållna ersättningar	25 096	22 666	-	-

Utgående balanser, tkr	Fordringar		Skulder	
	2016	2015	2016	2015
Koncernföretag				
KPA AB			5 008	3 119
Totalt	-	-	5 008	3 119

Not 34. Medeltal anställda samt löner och ersättningar

Medeltal anställda i Sverige ¹	2016	2015
Tjänstemän	-	-

¹⁾ Bolagen inom Folksam tillämpar tillikaanställning vilket innebär att personalen är anställd i flera bolag inom Folksam. Varje anställd är organisatoriskt placerad på ett kostnadsställe. Ett kostnadsställe kan endast tillhöra ett bolag. Den anställdes lönekostnader belastar initialt det organisatoriskt tilldelade kostnadsstället, varefter lönekostnaderna fördelas mellan kostnadsställen inom Folksam i förhållande till utfört arbete. Utifrån tillikaanställningsmodellen är medelantalet anställda i KPA Livförsäkring 15 (14) personer.

Löner, ersättningar och övriga förmåner, Tkr ¹	2016	2015
Styrelse	649	643
Verkställande direktör	383	956
Andra ledande befattningshavare	371	173
Summa ledande befattningshavare	1 403	1 772
Tjänstemän	-	-
Totalt	1 403	1 772
Sociala kostnader	761	1 048
varav pensionskostnader, inklusive löneskatt	323	405
varav pensionskostnader vd, inklusive löneskatt	161	346

¹⁾ Verkställande direktören är även verksam i andra KPA-bolag. Lönekostnaderna fördelas därför mellan dessa bolag. Ledande befattningshavare består av företagsledningen, som är tillika engagerad av samtliga bolag i KPA Pension. Därför fördelas lönerna mellan bolagen. Fördelningsmodellen är ändrad under 2016 och 2015 års siffror är därför justerade.

Fördelning kvinnor och män, styrelse och ledande befattningshavare Antal	2016		2015	
	Kvinnor	Män	Kvinnor	Män
Styrelse	5	6	5	6
Verkställande direktör	1	-	1	-
Andra ledande befattningshavare	1	3	-	2
Summa kvinnor och män, styrelse och ledande befattningshavare	7	9	6	8

Ersättningspolicy

Ersättningspolicy KPA Livförsäkring AB utgår från Folksam Livs ersättningspolicy samt de grundläggande värderingarna inom Folksam och har som mål att långsiktigt attrahera, motivera och behålla kvalificerade medarbetare med rätt kompetens vilka bidrar till att KPA Livförsäkring AB når sina mål och strategier på kort och lång sikt. Ersättningen ska vara individuell och differentierad, den ska motivera goda prestationer och önskvärda beteenden samt bidra till ett sunt risktagande som ligger i linje med ägarnas och kundernas förväntningar på KPA Livförsäkring AB. Ersättningarna ska utformas och bestämmas utan hänsyn till kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder eller sexuell läggning.

KPA Livförsäkring AB har en restriktiv hållning till rörliga ersättningar eftersom de kan medföra ett överdrivet risktagande varför huvuddelen av ersättningarna inom KPA Livförsäkring AB ska utgöras av fast grundlön. För verkställande direktör utgår ingen rörlig ersättning. För övriga anställda inom KPA Livförsäkring AB som kan påverka bolagets risknivå utgår ingen rörlig ersättning dock med undantag för kollektiva program baserade på Folksams övergripande mål fastställda av styrelserna för Folksam Liv och Folksam Sak och som gäller för alla anställda inom Folksam inklusive dotterföretag. En redogörelse för företagets ersättningar kommer att finnas tillgänglig på Folksams webbplats www.folksam.se i samband med offentliggörandet av årsredovisningen för moderföretaget.

Beslutsgång för ersättningspolicy

KPA Livförsäkring AB:s ersättningspolicy är fastställd av KPA Livförsäkring AB:s styrelse efter riskanalys genomförd av Risk och Compliance.

Ersättningsutskott

KPA AB:s ersättningsutskott är ett gemensamt styrelseutskott för styrelserna i KPA AB, KPA Livförsäkrings AB och KPA Pensionsförsäkrings AB. Vid konstituerande styrelsesammanträde den 6 maj 2014 utsågs styrelsens ordförande och vice ordförande i KPA AB till ledamöter i utskottet. För ersättningsutskottet gäller en särskild instruktion i vilken framgår vilka arbetsuppgifter och vilken beslutanderätt som bolagens styrelser har delegerat till utskottet.

Anställda som kan påverka risknivån i KPA Livförsäkring AB

KPA Livförsäkring AB har identifierat de anställda som väsentligen kan påverka risknivån i bolaget. Denna grupp av anställda utvärderas löpande och kan ändras beroende på den påverkan de har från tid till annan. Anställda som kan påverka risknivån i KPA Livförsäkring AB är verkställande direktör samt tillikaanställda med ansvar för kontrollfunktioner samt i ledande strategiska befattningar, tillikaanställda i kontrollfunktioner samt tillikaanställda styrelseledamöter i moder- och dotterföretag som står under Finansinspektionens tillsyn.

Folksams belöningsprogram

Folksam har ett belöningsprogram som omfattar samtliga medarbetare inom Folksam inklusive dotterföretag utom för verkställande direktör, koncernledning, verkställande direktör/vice verkställande direktör i dotterföretag och chef för internrevision. Syftet med belöningsprogrammet för 2016 var att skapa fokus på Folksams strategi och övergripande mål; att Folksam ska ha försäkrings- och pensionssparandebranschens mest nöjda kunder. Detta innebar ett fokus på Folksams affärsmål – Nöjda kunder samt Helkunder, vilka utgjorde de belöningsgrundande målen i belöningsprogrammet.

Belöningsprogrammet kan falla ut med 0 kronor till maximalt 20 000 kronor per medarbetare beroende på grad av målluppfyllelse. Utfallet i belöningsprogrammet avsätts i sin helhet obligatoriskt i en pensionsförsäkring.

Styrelsearvoden

Tkr	2016	2015
Styrelsens ordförande		
Ilmar Reepalu	137	133
Övriga styrelseledamöter		
Lars Fresker	61	-
Per Holmström	103	99
Lena Högfeldt	-	-
Niclas Lindahl	61	92
Tomas Norderheim	-	-
Christer Romilson, avgått	76	99
Monica Selin	89	92
Katrin Stjernfeldt Jammeh	89	92
Åse Kristansson Ödewing	3	9
Personalrepresentanter, 2 st	30	27
Summa styrelsearvode	649	643

Arvodesnivåer styrelsen, tkr	2016	2015
Styrelsen		
Styrelseordförande, fast årsarvode	104	101
Övriga ex vd, fast årsarvode	69	67
Sammanträdesarvode per tillfälle	6,7	6,4
Personalrepresentanter		
Ordinarie ledamot, fast arvode	-	-
Sammanträdesarvode per tillfälle	3	3

Löner, ersättningar, arvoden och förmåner

Tkr	2016	2015
Verkställande direktör ¹		
Mia Liblik		
Grundlön	380	947
Övriga förmåner och ersättningar ³	3	9
Pensionskostnad ²	<u>161</u>	<u>347</u>
Summa kostnader	544	1 303
Andra ledande befattningshavare ^{1, 4}	2016	2015
Andra ledande befattningshavare 4 (2) personer, varav 4 (2) personer med rörlig ersättning		
Grundlön	367	172
Rörlig ersättning	-	-
Övriga förmåner och ersättningar ³	5	1
Pensionskostnad ²	<u>162</u>	<u>58</u>
Summa kostnader	534	231

¹⁾ Verkställande direktör och ledande befattningshavare tillhör även KPA Pensions företagsledning. Lönekostnaderna fördelas därför mellan KPA Pensions bolag.

²⁾ Pensionskostnader avser kostnader hänförligt till respektive år.

³⁾ Övriga förmåner och ersättningar avser huvudsakligen tjänstebil.

⁴⁾ Ledande befattningshavare består av koncernens företagsledning, som är tillika engagerad av samtliga bolag i KPA Pension.

Övrig information om ersättningar till anställda enligt Finansinspektionens föreskrift FFFS 2015:12

För ersättningar intjänade tidigare än räkenskapsåret 2015 har inga belopp avsatts eller utbetalats under 2016. För räkenskapsåret 2015 har inga belopp avsatts för senare utbetalning.

Under 2016 har inga belopp utbetalats avseende avgångsvederlag. Under 2016 har det kostnadsförda totalbeloppet för avgångsvederlag uppgått till 0 tkr likaså uppgår det ackumulerade totalbeloppet för avgångsvederlag till 0 tkr.

Ersättningar till ledande befattningshavare

Principer

Till styrelsens ordförande och ledamöter inklusive arbetstagarrepresentanter utgår arvode enligt bolagsstämmans beslut. Styrelsearvode betalas även ut till

KPA-anställda som sitter i bolagsstyrelser. Ersättningen till verkställande direktör och andra ledande befattningshavare utgörs av grundlön, övriga förmåner och pension. Det finns inga rörliga ersättningar eller övriga ersättningar till verkställande direktören. För övriga ledande befattningshavare utgår inga rörliga ersättningar utöver Folksams belöningsprogram.

Med andra ledande befattningshavare avses de fyra personer som tillsammans med verkställande direktör och vice verkställande direktör utgör KPA Pension företagsledning. För företagsledningens sammansättning, se ovan.

Pensionsupplysningar (moderföretag)

KPA Pensions åtagande till anställda för kollektivavtalade tjänstepensioner tryggs i Konsumentkooperationens pensionsstiftelse sedan 1 juli 2011. Pensionsplanen, KTP-planen, är i huvudsak en förmånsbestämd plan. Dock finns en mindre del i KTP-planen som är premiebestämd.

Premierna för de förmånsbestämda och premiebestämda delarna redovisas löpande som kostnader i arbetsgivaren KPA AB:s resultaträkning. Kostnaden för särskild löneskatt på pensionskostnader periodiseras i takt med att de uppstår i KPA AB:s resultaträkning. Pensionsåtagandena redovisas inte i KPA AB:s balansräkning.

Tidigare intjänade pensionsförmåner enligt KPA-planen tryggas med försäkring. KPA Pension tryggar även pensionsrätt i KPA AB:s Pensionsstiftelse för före detta anställda (16 personer) enligt pensionsavtalet PA-KL och några äldre kommunala pensionsbestämmelser. Pensionsåtaganden tryggade i stiftelsen har beräknats enligt Finansinspektionens tryggningsgrund FFFS 2007:24 som ska användas vid beräkning av pensionsskuld för företag.

Räntan för 2016 är fastställd till 0,8 (1,9) procent för

nominella åtaganden, medan räntan för indexerade åtaganden är -0,4 (0,8) procent.

Vid redovisning av pensionsåtaganden i juridisk person tillämpas reglerna i tryggandelagen och Finansinspektionens föreskrifter. Tillämpning av tryggandelagen är en förutsättning för skattemässig avdragsrätt. Reglerna i IAS 19 avseende förmånsbestämda pensionsplaner tillämpas därför inte utan upplysningar lämnas enligt relevanta delar av vad som anges i IAS 19. Pensionsberäkningarna bygger på löne- och pensionsnivåer på balansdagen.

Berednings- och beslutsprocessen

Styrelsen beslutar om verkställande direktörens anställningsvillkor. Ordförande förbereder tillsammans med annan styrelseledamot frågan om verkställande direktörens anställningsvillkor för beslut av styrelsen.

Specifikation av redovisade pensionskostnader i KPA Pension, pensionering genom försäkring, tkr	2016	2015
Försäkringspremier	219	219
Särskild löneskatt på pensionskostnader	53	53
Årets pensionskostnad	272	272

Pensionsåtagande i tryggade i KPA AB:s Pensionsstiftelse, tkr	2016	2015
Verkligt värde på tillgångar i stiftelsen	32 589	33 028
Finansiella skulder	-1 688	-1 672
Pensionsåtagande tryggade i stiftelsen	<u>-25 618</u>	<u>-23 397</u>
Övervärde	5 283	7 959

Not 35. Avstämning av totalavkastningstabell

	Not	Ingående marknadsvärde 2016-01-01	Utgående marknadsvärde 2016-12-31	Total- avkastning 2016
Räntebärande				
Obligationer	Not 15	3 326	3 390	
Upplupen ränta på räntebärande värdepapper		43	35	
Räntederivat		0	0	
Valutaderivat		2	2	
Likvida medel		78	45	
Räntebärande innan värderingsskillnader		3 449	3 472	95
Olika antal likviddagar vid värdering		3	3	-2
Värderingsprinciper terminer		0	0	1
Räntebärande enligt TAT		3 452	3 475	94
Aktier				
Aktier och andelar, noterade	Not 14	1 241	1 363	
Aktiederivat		0	0	
Likvida medel		3	3	
Aktier innan värderingsskillnader		1 244	1 366	153
Priskillnader		-1	0	0
Värderingsprinciper terminer		0	0	0
Aktier enligt TAT		1 243	1 366	152
Specialplaceringar				
Onoterade aktier		0	0	
Likvida medel		0	0	
Specialplaceringar innan värderingsskillnader		0	0	0
Värderingsskillnader		0	0	0
Specialplaceringar enligt TAT		0	0	0
Bolagsstrategiska innehav				
Aktier i dotterföretag		344	344	-
Bolagsstrategiska innehav enligt TAT		344	344	-

Not 36. Viktiga uppskattningar och bedömningar

Viktiga bedömningar vid tillämpning av redovisningsprinciperna

Försäkringsavtal och försäkringstekniska avsättningar

KPA Livförsäkring AB:s redovisningsprinciper för försäkringskontrakt beskrivs i not 1. Känsligheten i de antaganden som ligger till grund för värderingen av avsättningarna beskrivs i not 2. Nuvarande antaganden beskrivs i not 24 Livförsäkringsavsättning.

Not 37. Väsentliga händelser efter balansdagen

Inga väsentliga händelser har inträffat efter balansdagen.

Årsredovisningens undertecknande

Styrelsen och verkställande direktören försäkrar att årsredovisningen är upprättad i överensstämmelse med god redovisningssed för försäkringsföretag, att lämnade uppgifter stämmer med de faktiska förhållanden och att ingenting av väsentlig betydelse

är utelämnat som skulle kunna påverka den bild av bolaget som skapats av årsredovisningen.

Stockholm den 16 mars 2017

Ilmar Reepalu
Ordförande

Monica Selin

Lars Fresker

Katrin Stjernfeldt Jammeh

Tomas Norderheim

Per Holmström

Lena Högfeldt

Åse Kristiansson Ödewing

Niclas Lindahl

Thomas Månsson
Arbetstagarerepresentant

Johan Sjöström
Tillförordnad verkställande direktör

Vår revisionsberättelse har lämnats den

2017

Ernst & Young AB

KPMG AB

Magnus Fagerstedt
Auktoriserad revisor

Magnus Ripa
Auktoriserad revisor

Definitioner

Direktavkastning

Ränteintäkter, utdelning på aktier och andelar.

Driftskostnadsprocent

Driftskostnadernas andel (%) av premieintäkten.
Driftskostnaderna inkluderas av skaderegleringskostnader.

Duration

Löptid.

Förvaltningskostnadsprocent

Driftskostnadernas andel (%) av förvaltad kapital. Visar hur stor del av det totala historiska sparandet som går till att täcka försäkringsbolagets kostnader.

Kapitalbas (enligt solvens II)

Kapitalbasen består av primärkapital och tilläggskapital som har godkänts av Finansinspektionen.
I primärkapital ingår följande poster, den positiva skillnaden mellan tillgångar och skulder, inklusive försäkringstekniska skulder samt efterställda skulder. Tilläggskapital är en post som inte ingår i primärkapitalet men som kan krävas in för att täcka förluster.

Kollektiv konsolidering

Företagets tillgångar värderade till verkligt värde minskade med aktiekapital, finansiella skulder och företagets totala åtagande (garanterade och icke garanterade).

Kollektivt konsolideringskapital

Företagets tillgångar värderade till verkligt värde minskade med företagets totala åtagande, det vill säga försäkringstekniska avsättningar och allokerad återbäring.

Kollektiv konsolideringsnivå

Förhållandet mellan tillgångsvärden och företagets totala åtagande.

Konsolideringskapital

Eget kapital (inkluderat över-/undervärden i tillgångar/skulder), obeskattade reserver, uppskjuten skatt och förlagslån.

Minimikapitalkrav

Minimikapitalkravet utgör den minsta storlek på det medräkningsbara primärkapitalet som krävs för att försäkringsföretaget med 85 procents sannolikhet ska ha tillgångar under kommande tolv månader som täcker värdet av åtagandena gentemot försäkringsstagare och andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar.

ORSA

"Own Risk Solvency Assessment" det vill säga egen risk- och solvensbedömning där bolagets risker och kapitalbehov bedöms.

SCR-kvot

Med SCR-kvot avses förhållandet mellan kapitalbas och solvenskapitalkrav.

Solvenskapitalkrav

Solvenskapitalkravet utgör den minsta storlek på det medräkningsbara primärkapitalet som krävs för att försäkringsföretaget med 99,5 procents sannolikhet ska ha tillgångar under kommande tolv månader som täcker värdet av åtagandena gentemot försäkringsstagare och andra ersättningsberättigade på grund av försäkringar.

Solvenskvot

Förhållandet mellan kapitalbas och solvensmarginal.

Solvensmarginal

Den lägsta nivå, beräknad utifrån verksamhetens art och omfattning, som kapitalbasen skall uppgå till enligt Försäkringsrörelselagen.

Totalavkastning

Summan av direktavkastning (före avdrag för förvaltningskostnader) samt realiserade och orealiserade värdeförändringar på placeringstillgångarna.

Folksam

Folksam omfattar Folksam Liv-koncern och Folksam Sak-koncern. I begreppet koncern ingår konsoliderade och ej konsoliderade företag.

Folksam Liv-koncernen

I de finansiella rapporterna används begreppet koncern för att beskriva konsoliderade och ej konsoliderade företag. I koncernens balans-och resultaträkningar med tillhörande noter avses företag som konsolideras. Folksam Liv konsoliderar dotterföretag som står under bestämmande inflytande. Intresseföretag konsolideras och är de företag i vilka koncernen har ett betydande inflytande, men inte ett bestämmande inflytande. Folksam Liv är moderföretag i en koncern som förutom moderföretaget omfattar dels helägda dotterföretag som Folksam Fondförsäkringsaktiebolag (publ) (Folksam Fondförsäkring), dels delägda företag som bolagen inom KPA Pension, som ägs till 60 procent och Folksam LO Fondförsäkringsaktiebolag (publ) (Folksam LO Fondförsäkring), som ägs till 51 procent. KPA Pension omfattar KPA AB, KPA Livförsäkring AB (publ) (KPA Livförsäkring), KPA Pensionsförsäkring AB (publ) (KPA Pensionsförsäkring), KPA Pensionsservice AB samt KPA Pensionstjänst AB i likvidation.

Folksam Sak-koncernen

I de finansiella rapporterna används begreppet koncern för att beskriva konsoliderade och ej konsoliderade företag. I koncernens balans-och resultaträkningar med tillhörande noter avses företag som konsolideras. Folksam Sak konsoliderar dotterföretag som står under bestämmande inflytande. Intresseföretag konsolideras och är de företag i vilka koncernen har ett betydande inflytande, men inte ett bestämmande inflytande. Folksam Sak är moderföretag i en koncern som förutom moderföretaget omfattar dels helägda dotterföretag som Tre Kronor Försäkring AB, Förenade Liv Grupp-försäkring AB (publ) (Förenade Liv) samt SalusAnsvar AB, dels delägda bolag som det finska försäkringsbolaget Folksam Skadeförsäkring Ab, som ägs

till 75 procent. SalusAnsvar AB äger i sin tur 51 procent i Saco Folksam Försäkrings AB.

Folksam Liv-gruppen

Avser den försäkringsgrupp som rapporteras enligt SII-regelverket, för Folksam Liv motsvarar det företag som ingår i Folksam Liv-koncernen det vill säga företag som både konsolideras och ej konsolideras i de finansiella rapporterna.

Folksam Sak-gruppen

Avser den försäkringsgrupp som rapporteras enligt SII-regelverket, för Folksam Sak motsvarar det företag som ingår i Folksam Sak-koncernen det vill säga företag som både konsolideras och ej konsolideras i de finansiella rapporterna.

Besöksadress: Östgötagatan 90, 10685 Stockholm
Telefon: 08-665 04 00, Org: 556527-7182
Kundtjänst: 020-650 500 www.kpa.se

KPA
PENSION